БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 46 (6481)
МАРТЫН
6
ПЯТНИЦА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй Центральна Комитедэй Секретарь нүхэр Иосиф Виссарионович Сталинай үбшэлһэн тухай

ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА МЭДЭЭСЭЛ

Нүхэр И. В. Сталин ехэ хүндөөр үбшэлжэ, манай партида, манай арадта бэрхэ ушар тохёолдоһон тухайда Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет мэдээсэнэ.

Мартын 2-ой урдахи һүни Москвада өөрынгөө квартирада байжа байтарнь нүхэр Сталинай уураг тархи соонь шуһан орожо, ами бэедэ шухала, уураг тархиинь хубида тараба. Нүхэр Сталин мэдээгээ алдаһан байна. Баруун гар, хүлынь ээзэгүй болоо. Үгэ хэлэжэ шадахаяа болибо. Зүрхэнэйнь сохисо жэгдэ бэшэ ба амисхаалынь ехэ хүндэ болоһон байна.

Нүхэр Сталиниие медицинскэ эрхим хүдэлмэрилэгшэд: профессор-терапевт П. Е. Лукомский; СССР-эй Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүд: профессор-невропатолог Н. В. Коновалов, профессор-терапевт А. Л. Мясников, профессор-терапевт Е. М. Тареев; профессор-невропатолог И. Н. Филимонов; профессор-невропатолог Р. А. Ткачев; профессор-невропатолог И. С. Глазунов; доцент-терапевт В. И. Иванов-Незнамов гэгшэд аргалжа байна. Нүхэр Сталиниие СССР-эй Элүүрые хамгаалха Министр нүхэр А. Ф. Третьяковой, Кремлиин Эмнэлгын-Санитарна Управлениин Начальник нүхэр И. И. Куперинэй хүтэлбэри доро аргалжа байна.

Нүхэр Сталиниие аргалалга КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ Правительствын саг үргэлжын хинамжа доро хэгдэжэ байна.

Нүхэр Сталинай хүндөөр үбшэлһэн ушарһаань Иосиф Виссарионович Сталинай бэеын ямар байһан тухай медицинскэ бюллетеньнүүдые энэ үдэрһөө хойшо тунхаглажа байха шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет тоолобо.

* * *

Хүндөөр үбшэлһэн дээрэһээ хүтэлбэрилхы ажал-ябуулгада нүхэр Сталинай удааншаг саг соо хабаадахаяа болихо байһан ушарые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет, манай бүхы партида адляар, манай бүхы советскэ арадта адляар бүрин ойлгон мэдэрнэ.

Гүрэнэй болон партийна хүтэлбэрилхы ажал-ябуулгада нүхэр Сталинай саг зуура хабаадахаяа болиһонтой холбоотой бүхы ушар байдалые бүрин мэдэржэ, Центральна Комитет ба Министрнүүдэй Совет партияа, орсноо хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ энээниие хараадаа абана.

Манай парти, бүхы советскэ арад эдэ хүндэ үдэрнүүдтэ тон ехэ нэгэдэлтэй, нигта эмхидэлтэй, бата зоригтой ба һэрэмжэтэй байха, манай орон дотор коммунизм байгуулгын хэрэгтэ хүсэ шадалаа улам эршэдхэн зорюулха, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедые болон Правительствые тойрон бүри нигтаар жагсаха байха гэжэ Центральна Комитет, Министрнүүдэй Совет этигэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ
КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН
ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ССР СОЮЗАЙ
МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

1953 оной мартын 3.

1953 оной мартын 4-нэй 2 часта
И. В. СТАЛИНАЙ бэеын ямар байһан тухай

Б Ю Л Л Е Т Е Н Ь

1953 оной мартын 2-ой урдахи һүни И. В. Сталинай уураг тархи соонь гэнтэ шуһан орожо, ами бэедэ шухала, уураг тархиинь хубида тараад, тэрээнһээ шалтагаалан баруун хүлынь, баруун гарынь ээзэгүй болоһон, өөрөө мэдээгээ алдаһан, үгэ хэлэжэ шадахаяа болиһон байна. Амисхаалайнь ба шуһанайнь ябасын муудаһан ябадалые һайжаруулха зорилготойгоор мартын хоёрто ба гурбанда зохихо аргаламжа хэгдээ, теэд үбшэнэйнь эдэгэхэ тээшэ ехэ хубилалта мүнөө дээрээ болоогүй байна. Мартын дүрбэнэй һүниин хоёр час багта И. В. Сталинай бэень хүндэ үбшэн зандаа байба. Амисхаалынь нилээд жэгдэ бэшэ болонхой: минута соо 36 дахин хүрэтэр амисхаална, жэгдэ бэшээр, үе үе удаан боложо амилна. Һудалайнь сохисо минута соо 120 хүрэтэрөө түргэдэнэ, тиигээд жэгдээр сохилногүй; шуһанайнь давлениин дээдэ захань — 220, доодо захань — 120 болоно. Температурань 38,2. Амисхаалайнь ба шуһанайнь ябасын муудаһантай дашарамдан кислородой дутамаг болоһон янза үзэгдэнэ. Уураг тархиинь функцинуудай муудалгань нэгэ бага ехэ болоо.

Ами бэеын тон шухала функцинуудые һэргээхэ зорилготойгоор терапевтическэ хэдэ хэдэн хэмжээнүүд мүнөө абтажа байна.

СССР-эй Элүүрые хамгаалха Министр А. Ф. ТРЕТЬЯКОВ
Кремлиин Лечсанупрын Начальник И. И. КУПЕРИН
СССР-эй Минздравай главна терапевт профессор П. Е. ЛУКОМСКИЙ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор Н. В. КОНОВАЛОВ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор А. Л. МЯСНИКОВ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор Е. М. ТАРЕЕВ
Профессорнууд И. Н. ФИЛИМОНОВ, И. С. ГЛАЗУНОВ, Р. А. ТКАЧЕВ
Доцент В. И. ИВАНОВ-НЕЗНАМОВ.

1953 оной мартын 5-най 2 часта
И. В. СТАЛИНАЙ бэеын ямар байһан тухай

Б Ю Л Л Е Т Е Н Ь

Үнгэрэгшэ сүүдхэ соо И. В. Сталин хүндөөр үбшэлһэн зандаа байба.

Гипертоническа үбшэнһөө ба атеросклерозһоо шалтагаалжа, мартын 2-ой урдахи һүни ууралг тархи соонь, ууралг тархиинь зүүн хахад хубида шуһа оролгын ехэ болоһон дээрэһээ баруун хүл, гарынь ээзэгүй болоод, өөрынь мэдээгээ алдаһантай хамта, ууралг тархиин гол хубиинь гэмтэжэ, тон шухала функцинуудынь — амисхаал ба шуһанайнь ябаса жэгдэ бэшэ болоһон байна.

Мартын 4-нэй урдахи һүни амисхаалынь, шуһанайнь ябаса жэгдэ бэшэ зандаа байба. Амисхаалайнь функциин талаар бүри ехэ хубилалта болоһон янза үзэгдөө: үе үе болоод амисхаалынь игсуудан түргэдэнэ, (Чейн-Стоксово гэдэг амисхаал болоно). Энээнтэй дашарамдан, шуһанайнь ябаса муудажа, кислород бүри дутамаг болобо. Амисхаалыень, зүрхэ-һудаһанай сохисыень заһаруулха эмэй зүйлнүүдые, мүн тэрэшэлэн кислород саг үргэлжэ оруулжа үгэһэнэй ашаар бэень байн байн нэгэ бага һайжарһан, мартын 4-нэй үглөөгүүр амисхаалхань нэгэ заа дээрэ болоһон байна.

Саашадаа, мартын дүрбэнэй үдэр амисхаалынь дахин хүндэ болобо. Минута соо 36 дахин амисхаална.

Шуһанайнь давлени ехэ зандаа байгаа (дээдэ захань —210, доодо захань —110), һудалайнь сохисо минута соо 108—116, тиигээд буруугаар (жэгдэ бэшэ түргэнөөр) сохилно. Зүрхэниинь бага зэргээр ехэ болоо.

Үнгэрһэн сүүдхэ соо уушхандань, мүн доторхи органуудтань эли бодо хубилалтануд элирүүлэгдээгүй. Шээһэнэйнь удельнэ хэмжээнэй нормальна байбашье, тэрээн соо белок, шуһанай улаан зүйлнүүд олдобо. Шуһыень шалгажа үзэхэдэ, сагаан зүйлнүүд (17 мянга хүрэтэр) олошорһон байгаа. Үглөөгүүр ба үдэр температурань 38,6° хүрэтэр ехэ болоод байба.

Мартын 4-нэй туршада кислородоор амилуулһан, камфорна эмүүдээр, кофеин, строфантин, глюкозоор аргалагдаһан байна. Шуһыень пиявкаар һоруулжа абалга дахин хэгдээ. Температурынь ехэ, шуһанайнь сагаан зүйлнүүдэй саг зуура олон болоод байһан дээрэһээнь, пенициллинээр эмнэлгэ бүри ехэ болгогдоо (үбшэнэйнь эхилхэһээ хойшо, уридшалан һэргылхэ зорилгоор энэ арга хэгдэлэг байгаа).

Мартын табанай урдахи һүни болохо үеэр нүхэр И. В. Сталинай бэень хүндэ үбшэн зандаа байба. Үбшэлэгшэ өөрөө сопорозно (отто мэдэрэлгүй) болоод байна. Амисхаалайнь нервнэ регуляци, тэрэшэлэн зүрхэнэйнь сохисо тон жэгдэ бэшэ байһаар.

СССР-эй Элүүрые хамгаалха Министр А. Ф. ТРЕТЬЯКОВ
Кремлиин Лечсанупрын Начальник И. И. КУПЕРИН
СССР-эй Минздравай главна терапевт профессор П. Е. ЛУКОМСКИЙ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор Н. В. КОНОВАЛОВ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор А. Л. МЯСНИКОВ
Медицинскэ науканuудай академиин бодото гэшүүн профессор Е. М. ТАРЕЕВ
Медицинскэ науканuудай академиин гэшүүн-корреспондент профессор И. Н. ФИЛИМОНОВ
Профессор И. С. ГЛАЗУНОВ
Профессор Р. А. ТКАЧЕВ
Доцент В. И. ИВАНОВ-НЕЗНАМОВ.

Түрэл орон доторнай

„СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд" гэжэ нүхэр Сталинай зохёолдо зорюулһан научна конференцинүүд

АЛМА-АТА. «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолдо ба партиин XIX съездын шиидхэбэрнүүдтэ зорюулагдаһан научна конференци С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Казахска гүрэнэй университедтэ боложо дүүрэбэ.

Университедэй медицинскэ, педагогическа ба юридическэ факультедүүдэй багшанар, һургагшанар ба студентнүүд тус конференцидэ хабаадалсаба.

СЫКТЫВКАР. «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолые ба партиин XIX съездын материалнуудые шудалалтада зорюулагдаһан научна конференци дүүрэбэ.

Тус конференцидэ педагогическа институдай багшанар болон студентнэр, СССР-эй Науканuудай академиин Комидохи филиалай научна хүдэлмэрилэгшэд, городой һургуулиин багшанар хабаадалсаба.

Эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ

«Эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ» гэһэн вечер мартын 3-да Москвада болобо. Тус вечерые политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын правлени ба советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска комитет эмхидхэһэн байна. Центральна лекториин ехэ зал соо промышленна предприятинуудай стахановкануд, наукын, техникын, литературын ба искусствын ажал-ябуулагшад, багшанар, студенткэнүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд—хамта столицын мянгаад шахуу эхэнэрнүүд суглараба.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын правлениин түрүүлэгшын орлогшо О. А. Хвалебнова вечер нээбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн, советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Гагарина эб найрамдалай тала баригшадай хүсэ ехэтэ хүдэлөөндэ эхэнэрнүүдэй бүри эдэбхитэйгээр хабаадажа байһан тухай хөөрэбэ. Эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын демократическа федераци хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ 65 оронуудай 135 миллион эхэнэрнүүдые өөрынгөө зэргэдэ нэгэдүүлнэ.

Хитадай Арадай Республикын, Индиин, Венгерскэ Арадай Республикын, Финляндиин, Даниин эхэнэрнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаба. Эдэ оронуудта ошоод ерэһэн философско науканuудай доктор В. А. Фомина, советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска комитедэй Президиумэй гэшүүд А. П. Холопова, Е. И. Леонтьева, О. А. Хвалебнова, тягиин генерал-директор З. П. Троицкая гэгшэд энээн тухай вечер дээрэ хөөрэжэ үгэбэ.

(ТАСС).

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ ажалай бэлэгүүдые бэлдэнэ

КИЕВ, мартын 3. (ТАСС). Смирнов-Ласточкинай нэрэмжэтэ оёдолой фабрикада олонхинь эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Тус фабрикын коллектив эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахые бэлдэжэ байна. Тогтоогдоһон түсэбөө дүүргэхэтэеэ хамта, энэ жэлэй эхилһэнһээ хойшо хэдэн зуун мянган түхэригэй продукциие даалтабариһаа гадуур үлүүлэн дүүргэбэ. 700-гаад хүниие нэгэдүүлһэн 25 бригада эрхим һайн шанартай продукци гаргахын түлөө мүрысэнэ. Үсэгэлдэр оёдолшод Мироненко, Демченко, Руденко, Костенко ба бусад эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулан стахановска вахтада жагсажа, 1,5—2 нормо дүүргэбэ.

Хлопок ээрэхэ фабрикын хүдэлмэришэ-эхэнэрнүүд стахановскаар ажаллана. Торгоной комбинадай, Роза Люксембургын нэрэмжэтэ трикотажна фабрикын ба Киевэй бусад предприятинуудай эхэнэр-хүдэлмэришэд эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ ажалай бэлэгүүдые бэлдэжэ байна.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхозой түрүүлэгшэнэр болоно

КУЙБЫШЕВ, мартын 3. (ТАСС). Сызранска районой хүдөө ажахын артельнүүдэй тоосоотоһунгуулиин суглаанууд дээрэ колхозой түрүүлэгшээр хүдөө ажахын 10 мэргэжэлтэд дэбжүүлэгдэбэ. Мүнөө районой бүхы 23 колхозуудта дээдэ ба дунда һургуулитай мэргэжэлтэд түрүүлэгшээр хүдэлмэрилнэ.

Колхозой түрүүлэгшээр хүдэлмэрилжэ байһан агрономуудай, зоотехнигүүдэй ба ветеринарна врачуудай тоо бусадшье районуудта олошороо. Мүнөө хүдөө ажахын мэргэжэлтэд 384 колхозло түрүүлэгшээр хүдэлмэрилнэ. Энэнь Куйбышевска областиин бүхы колхозуудай 43 процент болоно.

Хүдөөгэй композиторнууд

УЖГОРОД, мартын 2. (ТАСС). Мүнөө областьдо хүдөөгэй гуша гаран композиторнууд бии. Тэдэнэр өөһэдынгөө зохёол соо Закарпатьеын хүхюун, жаргалтай ажабайдал тухай дуулана.

Севмошско округой Гудя тосхоной клубые даагша А. Каловш «Колхозно ажабайдал», «Ургасын дуун» ба «Колхозой дуун» — гэжэ гурбан дуу зохёобо. Эдэ дуунуудынь уранһайханай самодеятельностиин коллективүүдэй репертуарта оруулагданхай.

Областиин арадай творчествын байшан ба мэргэжэлтэ хүгжэмшэд хүдөөгэй композиторнуудта ехэ туһа хүргэнэ, тэдээндэ зорюулан тусхай семинарнууд ба консультацинуудые эмхидхэнэ.

Шатаршадта спортивна нэрэзэргэ олгогдобо

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физическэ культурын ба спортын хэрэгүүдые эрхилхэ Комитет шатарай бүхэсоюзна болон уласхоорондын мүрысөөндэ амжалтатайгаар хабаадалсаһанайнь түлөө Бухарестдэ болоһон шатарай уласхоорондын турнирта илажа гараһан «Зенит» гэжэ спортивна обществын гэшүүн Александр Толушта СССР-эй гроссмейстерэй нэрэзэргэ олгобо.

Бухарестдэхи турнирта һайнаар наадаһанайнь түлөө «Ажалай резервнүүд» гэжэ обществын гэшүүн, эгээн залуу, 16 наһатай Борис Спасский гэгшэдэ шатараар спортын мастерай нэрэзэргэ олгогдобо.

АРГАДА НЮТАГТА

Үргэн Хүнтэйн хүтэл нюргые уруудан оромсоор Аргада нютаг болоно. Зүүн ба урда талаарнь хабшал үндэр хангил уула хаданууд, хойто таладань элһэрхэг үргэлжэ боори болодог юм. Зүүн талаһаань Зүрхэн хадын урдуур хабшал дундуур Аргада гол хотирон урдажа, Баргажан мүрэндэ шудхана.

Аргада голой хойто талада Калининай нэрэмжэтэ томоохогдоһон колхозой центр харагдана. Урагша хойшоо һубариһан томо сагаан гэрнүүд, конторын хоёр дабхар байшан, клуб, долоон жэлэй һургуули, амбулатори, больница, почто, сберкасса болон бусад олон эмхи зургаанууд һубарилдана. Үргэн үйлсые электрын гэрэл яларуулна. Уряа лозунгнууд, плакадууд Аргада тосхоной үйлсые гоёонод.

Урда сагта тус нютагта баяд ноёд ээрхэн һуудаг байгаа. Советскэ үе соо Аргада нютаг ехээр хубилаа. Тус нютагай колхозниuуд хамтынгаа хүсөөр ехэ гидроэлектростанци байгуулаа. Мүнөө колхозойнгоо үйлэдбэридэ электричество хэрэглэн, ажалаа нилээд хүнгэдхэнэ.

Электрификацилгын хүдэлмэридэ Сасаран Бадмаевич Аюшин ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Хониной нооһо хайшалха, үнеэ һааха хүдэлмэридэ электрын хүсэ хэрэглэгдэнэ. Тус колхоз малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб бүхы түрэлөөрнь үлүүлэн дүүргээ. Тиигэжэ мүнөө 20 мянга шахуу толгой малтай. Гадна, зүтын бүлэ, ангай фермэтэй болонхой. Малай тоо толгойе олошоруулхатайгаа хамта, тэрэнэй ашаг шэмые нилээд дээшэлүүлһэн байна. Нёдондо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1170 литр һү һаагдаа. Хоиин бүриһөө дунда зэргээр 2,9 килограмм нооһо хайшалһан байна. Хониной нооһонһоо 300 мянга шахуу түхэригтэй мүнгэн олзо оруулагдаа. Малай фермэнүүдтэ кормозапарнигууд, соломорезкэнүүд хэрэглэгдэжэ, тэжээл буйлуулагдадаг байха юм. Колхозой түрүү малшан Цыпелма Лапуева 16 үнеэнһээ 19 тугал, Санжан Гармаева, Дыжидма Цыренова, Шалсама Багаева тус тустаа 16 үнеэнһээ 16 тугал абажа, тобир тарганаар, гарзада оруулангүйгөөр тэнжээгээ. Түрүү хонишон Ширетор Цыренов 364 толгой эхэ хониноо 436 хурьга, Дымбрен Анчиров 378 хониноо 394 хурьга абаһан байна.

1952 ондо гүрэндэ тушаагдаха хүдөө ажахын продуктнуудые колхоз сүм дүүргэһэн байха юм. Һү, нооһо тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, хоёр автомашина худалдажа абаа.

Урдань үмсын ажалтай байхада газар модон анзаһаар хахалагдадаг байгаа һаа, мүнөө эндэхи колхозой таряалан дээрэ хүсэ ехэтэй 15 трактор, 8 комбайн ба бусад машинанууд хүдэлмэрилнэ. 1945 онһоо хойшо таряанай газар 1300 гектараар үргэдхэгдэжэ, мүнөө 2500 гектар болоо. Тэндэ сортовой тарилга хэгдэнэ. 1947 ондо үндэр ургаса ... дүрбэн хүн Социалистическэ Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэһэн байна. Мүн олон колхозниuуд орден, медальнуудаар шагнагдаа һэн. 1952 ондо Социалистическэ Ажалай Герой Шагжи Убарданович Тубденов 400 гектарһаа дунда зэргээр га бүриин 12 центнер таряа хураһан байна.

Сталинска Конституциин наран доро Аргада нютагай ажалшад жэл ерэхэ бүри шанга шадалтай, культурна болбосон ажаһуудалтай боложо байна. Колхозой хэдэн олон хүнүүд дээдэ һургуулитай болонхой. Агрономууд, ветеринарнууд, трактористнууд, комбайнернууд олон. Гүрэнэй дээдэ һургуулинуудта: Иркутскда—Бухаев, Сангаев, Эрдынеев ба бусад, Улан-Удын дээдэ һургуулинуудта—Дамбаев, Эрдыниев ба бусад нүхэд һуралсажа байна. Дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн нүхэд Батомункоев, Дамбаев, Цоктоева ба бусад олон нүхэд нютагтаа хүдэлмэрилнэ. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүд эрдэм номдо һураа. Колхозниuуд барандаа шахуу газетэ, журнал уншана. Нүхэд П. Будаев, Б. Аюшин ба бусад Москваһаа ном захижа асаруулдаг юм.

Табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүдые Аргада нютагаархид айхабтар баяртайгаар угтан абаад, колхозоо улам саашадань хүгжөөхэ, олзо доходоо арьбадхаха гэһэн зорилготойгоор ажаллажа байна.

Д. Дондупов.

Комсомолецуудай политическэ һуралсалые хэн хүтэлбэрилхэб?

ВЛКСМ-эй Хэжэнгын айкомой секретарь Ольга Серафимовна Мельникова «Политическэ һуралсал» гэһэн гаршагтай нэгэ мандагар дэбтэр гартаа абажа, «комсомолецуудай һуралсал яһала һайнаар эмхидхэгдэнхэй, энэ дэбтэр соо булта байха» гэһэн шэнги тэрэниие ман руу һарбайба. Политическэ һуралсалда 229 комсомолец, тэрэ тоодо союзнабэшэ 21 залуушуул аймаг дотор хабаадуулагданхай гэһэн 2 тоо энэ дэбтэртэ аржытар бэшээтэй байба. Теэд, хайшан гэжэ тэдэнэрэй мүнөө һуража байһые нүхэр Мельникова мэдэхэгүй байба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско эхин организацин дэргэдэхи политкружогой пропагандистаар багша нүхэр Тарабухина баталагдаһан байгаа. ВЛКСМ-эй айкомой зүгһөө хиналта шалгалта хэгдээгүй дээрэһээ энэ пропагандист хэдэн заняти таһалдуулһан байна. Комсомолой айком тэрэниие пропагандистһаань сүлөөлжэ, орондонь нүхэр Хомяковае томилһон байха юм. Гэбэшье, тус кружогой хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр һайжараагүй.

Тэрэшэлэн «Заветы Ильича» колхоздо эмхидхэгдэһэн комсомольско кружок хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Тус кружогой пропагандист нүхэр Озерова «эндэхи комсомолецууд кружогойнгоо занятинуудта оройдоо ерэнэгүй, энээндэ би зэмэтэй бэшэб» гэһэн шалтагаан баряад, һуралсалай жэлэй эхилхэһээ хойшо 7—8 заняти таһалдуулаа. Комсомольско эхин организацин секретарь нүхэр Матвеева комсомолецуудай ба союзнабэшэ залуушуулай политическэ һуралсалые шалгадаггүй, энэ асуудалые ВЛКСМ-эй гэшүүдэй суглаан дээрэ табидаггүй юм.

«1-ое Мая», Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай, Хэжэнгын МТС-эй комсомольско эхин организацинуудта комсомолецуудай ба союзнабэшэ залуушуулай политическэ һуралсал баһал иимэрхүү ябажа байна. Хэжэнгын МТС-эй дэргэдэхи политһургуули (пропагандистнь нүхэр Терентьев) мүнөө огто хүдэлмэрилнэгүй. Энээн тушаа комсомолой айкомой секретарь нүхэр Мельникова һайн мэдэхэ байбашье, мүнөө хүрэтэр ямаршье хэмжээ абангүй, энэ дутагдалтай эбсэнэ.

«1-ое Мая», Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта хүдэлмэрилдэг пропагандистнууд нүхэд Верещагина, Дашицыренова гэгшэд занятинуудтаа конспект табингүйгөөр, муу бэлэдхэлтэйгээр ерэдэг, программна материалнуудаа мүнөө үеын байдалтай холбодоггүй байха юм.

Политическэ һуралсалда аймаг дотор 200 гаран хүн хабаадуулагданхай гэжэ ВЛКСМ-эй айкомой баталбашье, үнэндөө оройдоо 70—80 комсомолецууд ба союзнабэшэ залуушуул һуралсана.

Политическэ һуралсалые хангалтагүйгөөр эмхидхэһэн комсомольско эхин организацинуудай секретарьнуудай тоосоое ВЛКСМ-эй айкомой бюро нэгэшье дуулаагүй. Айкомой хүдэлмэрилэгшэд кружогуудай, политһургуулинуудай занятинуудай идейно-политическэ хэмжээндэ ёһотой анхарал хандуулнагүй, занятинуудтань байлсанагүй. Һуралсалай жэлэй эхилхэһээ хойшо пропагандистнуудай семинар нэгэшье дахин үнгэргэгдөөгүй.

«Комсомолецуудай политическэ һуралсалай дутагдалнуудай түлөө бидэ зэмэтэй бэшэбди, энэ хэрэгые комсомольско эхин организацинуудай секретарьнууд бодотоор хүтэлбэрилнэгүй» гэжэ ВЛКСМ-эй айкомой секретарьнууд Семенов, Мельникова гэгшэд хэлсэнэ.

Теэд ямар шалтагаанһаа комсомолецуудай ба союзнабэшэ залуушуулай политическэ һуралсалда иимэ ехэ дутагдалнууд тохёолдооб гэхэдэ, ВЛКСМ-эй айком, тэрэнэй секретарьнууд нүхэд Семенов, Мельникова гэгшэд баталан абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ гүйсэдхэлые ёһотойгоор хинан шалгадаггүй, шүүмжэлхы ажаглалтануудта анхаралтайгаар хандадаггүй байха юм.

Теэд комсомолецуудай политическэ һуралсалда партиин Хэжэнгын айком, тэрэнэй секретарьнууд нүхэд Бельгаев, Содномов ёһотой анхарал хандуулнагүй. Һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо энэ асуудал КПСС-эй айкомой пленум гү, али бюро дээрэ нэгэшье удаа табигдаагүй. Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ партиин Хэжэнгын айкомой хүтэлбэрилэгшэдэй иимээр хандажа байһанинь гайхалтай.

Б. Бальчинов.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй бүлэг эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденоор ба «Эхын медаль гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Түнхэнэй аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой колхозница Т. П. Бобкова 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн 7 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Түнхэнэй аймагай Туран тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Д. Х. Толтоева, Тарбагатайн аймагай Тарбагатай тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Ф. М. Ефимова, Баунтын аймагай һургуулин хүдэлмэришэн Ю. Г. Коневина болон бусад оролсоно.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 11 хүн шагнагдаба. Тэдэнэй дунда Зэдын аймагай «Улаан-Үшөөтэ» колхозой гэшүүн Х. Д. Дашиева, Торин аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. В. Будунова, Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. И. Максимова, Баунтын аймагай Муя тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. А. Сергеева ба бусад бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 19 эхэнүүд, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 30 хүн шагнагдаһан байна.

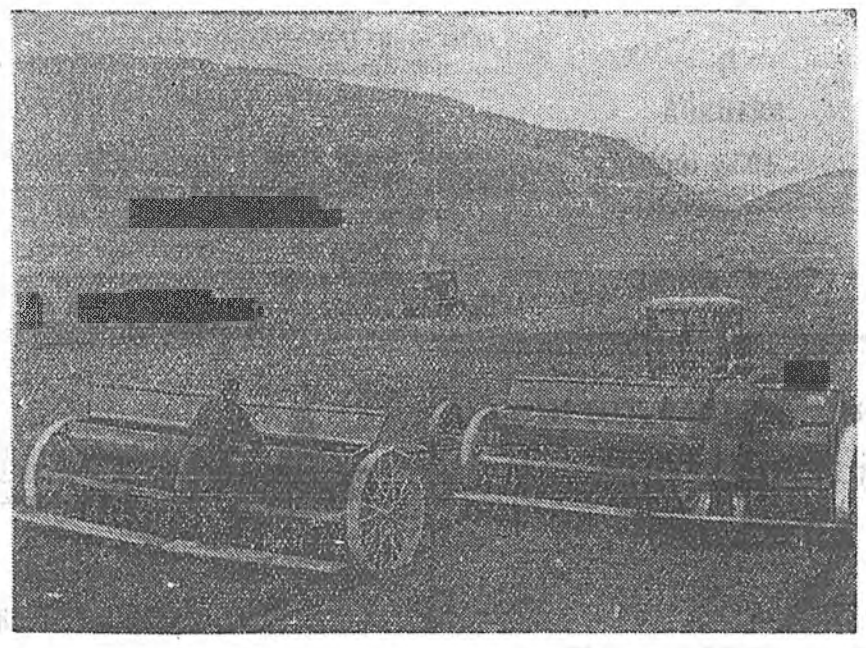

Ороoһото культурануудые ба кудряш-улһа тарилга Таджикистанда үргэнөөр дэлгэрээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дагана-Кийкскэ районой «Правда» колхоздо кудряш-улһа тарижа байна. Тэндэхи МТС-эй механизаторнууд хүдэлмэрилнэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Хабарай тарилгада бэлэдхэл

Механизаторнуудай хүсые дүүрэнээр хэрэглээгүйһөө шалтагаална

Гашейн машинно-тракторна станци тракторнуудай заһабарилгые унжагайруулжа, республикын гээгдэнги МТС-үүдэй зэргэдэ ябана. Октябрь һарада нэгэшье трактор заһабарилагдаагүй, ноябриин 17-һоо заһабарилгын хүдэлмэри эхилһэн байха юм.

Заһабарилгын сезон соо 30 гаран узелнуудые байгуулжа, узловой метод анха түрүүшынхеэ хэрэглэһэн байна. Энэ хадаа мүн гээгдэлэйнь шалтагаануудай нэгэн бололсоно. Түрүүшынгээ жэлдэ энэ методээр хүдэлмэрилһэн туладаа ажалдаа дадал боложо ядалсагдаһан байгаа гэхэ. Үшөө нэгэ шалтагааниинь — детальнуудай дутамаг байһан дээрэһээ болоһон байха юм.

Эдэ шалтагаануудай хойшолонгууд хэрзэргэ усадхагдажа, мүнөө заһабарилгын хүдэлмэри ямараар ябуулагдажа байнаб гэжэ хаража үзэхэдэ, плангаяа февраль һарада заһабарилгынгаа темпые һуладуулһан байна. Февралиин 23-һаа 27 хүрэтэр табан үдэрэй туршада миил 2 трактор заһабарилагдаһан, 2 трактор заһабарилгада бэлэдхэгдэһэн байха юм. Иимэ темпээр хүдэлмэрилхэ болоо һаань, үшөө заһабарилагдахаар үлөөд байһан 38 тракторнуудынь хэды болотор масгэрскойдоо баригдаха гээшэб?

Мүнөө хабарай тарилга эхилхэ болзор ойротожо байна. Гэбэшье заһабарилгын хүдэлмэри дээрэ хүн ехэ дутамаг. Ажалай жаяг заршам һула байһан дээрэһээ олохон механизаторнуудынь гэртээ харишанхай.

Кадрнуудые — механизаторнуудые бэлэдхэхэ ажал ехэ дутагдалтай. Ерэхэ сезон соо 196 трактористнартай байха аад, мүнөө 162 хүн тоологдоно. Мүнөө хүрэтэр эды олон трактористнарай дутамаг байхада, тэдэниие хэзээ бэлэдхэхэ юм. МТС-эй харьяата колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалда анхаралаа багаар хандуулна. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоздо аяар 16 трактористнар дутана. Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ерофеев мүнөө хүрэтэр энээн тушаа ямаршье хэмжээ абаагүй байһаар.

Гашейн МТС хадаа республика дотор эгээн томо МТС-үүдэй нэгэн болоно. Тэрэнэй харьяата зарим колхозуудынь арбаадһаа нааша мянган гектар тарилга хэдэг байха юм. Хэрбээ энэ хэбээрээ тракторнуудай заһабарие үргэлжэлүүлхэ болоо һаа, хабарай тарилгын түсэбые таһалдуулхын туйлда хүрөөд байна.

Н. Цыбенов,
манай корреспондент.

Эрхимээр хүдэлмэрилхэб

Тоног зэмсэгүүдые заһагшаар хүдэлмэрилжэ эхилһээр 6 жэлһээ үлүүтэй боложо байнаб. «Һайн тоног мориной шэмэг» гэжэ мэдэдэг тула бригадынгаа морилой тоног зэмсэгүүдые эрхим һайнаар заһабарилхые оролдодогби.

Энэ жэлэй хабарай тарилгада 70 мориной хомууд, постромхонууд ба шоргабшануудые бэлэдхэхэ түсэбтэйб. Тэрэнэйнгээ 30 наарыень бэлэн болгожо, бригадын складта тушаагааб.

Манай бригадынхид хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа; нёлондонойхиһоо үндэр ургаса хуряахын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Мүнөө полинууд дээрэ наг шэбхэ гаргалга түлэг дундаа ябуулагдана.

Манай бригада түсэбэй ёһоор 1500 шарга наг шэбхэ полидо гаргаха юм. Мүнөө дээрээ 1000 шахуу шарга наг шэбхэ гаргагдаад байна.

Бригадынгаа хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үндэр баян ургасын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулалсаха хүсэлэнтэйб.

Б. Банзаров,
Кударын аймагай Алтайн сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай № 1 бригадын тоног зэмсэг заһагша.

ФЕЛЬЕТОН

Булытовай „бүлынхид"

Мүнөө үдэшэ леспромхозой клуб дотор ехэл шууятай, зугаатай байба. Үнихэнэй хүлеэгдэһэн шэнэ кинокартина одоошье бии болоһон хэбэртэй. Зүгөөр Агван Санжанович ехээр яаража тухашараагүй, оройшог тээ һамгатаяа ерэжэ, билет абамсараа, залай дундуурхи зэргэдэ һууриия эзэлбэ. Энэ картинын нэрэнь «Ревизор» гэжэ мэдэхэдээ Агван Санжановичын хабһануудай забһараар юундэшьеб нарихан зүүгээр хадхаһандал болобо. Тиихэлээрнь, ОРС-ын начальник һанаа алдаһан мэтэ боложо: «юрэдөө бодото хэрэг бэшэ ха юм даа, артистнуудай аяглаха, аашалхань мундахагүй» гэжэ бодоходоо, сэдьхэлээ тэгшэдхэбэ, тэрэнэй зосоо зунай аяма халуун үдэр нэгэ аяга булагай хүйтэн уһа гудамхижархиһан мэтэ һэрюу дааба...

Удаан хүлеэлгэһэн картинашье захалба даа. Зузаан ханые нэбтэ гараһан тэбхэрхэн сонхоор харанхы зал руу электрын гэрэл адхаржа, экран дээгүүр үнгэтэ кадрнууд үзэгдэнэ... Уездна городой шабартай үйлсэнүүд... Городничиин гэр байра.... Ревизор ерэхэнь гэһэн тодхорто абяан...

Эсэсэй һүүлдэ сценэ дээрэхи улад зон сошордоһон, гайхаһандаа абяа аниргүй болон, нюдөө бэлтылгэлдээд байшабад. Юуб гэхэдэ, «аюулта» ревизор Хлестаковой бүхы аашанууд худал хуурмаг байшоо. Тэрэ хадаа ревизор бэшэ, харин аянда ябаад, мүнгөөр дуташаһан нэгэл хүйхэр байба ха юм!

Эгээл энэ үедэ нюдөө сабшангүй шахуу экран тээшэ шэртэн һууһан Агван Санжанович баруун, зүүн тээшээ ехэ анхаралтайгаар хараадхиба. Энэнь хэзээш ямар нэгэн удхатай байгаа ёһотой... Юуб гэхэдэ, баруун гар тээнь—ОРС-ынь ревизор Ардонов, тэрэнэй һамган столовын буфедые даагша Матушкина, зүүн гар тээнь—нүхэр А. С. Булытовай өөрынь һамган ОРС-ын бухгалтер Сахаровская, саашадаа бухгалтер-ревизор Чернобровкин, тэрэнэй һамган магазиниие даагша Костромина, пекарниие даагша Санин ларегто хүдэлмэрилдэг һамгатаяа хамта һуубад. Агван Санжановичын шанха урда — ОРС-ын начальнигай орлогшо хүндэтэ Роман Никитович Дмитриев, тэрэнэй басаган счетоводой туһалагша Дмитриева гэгшэд мүн лэ шэнэ картиные һонирхон хаража байба. Өөрыень нигтаар тойроһон эдэ бүгэдые обёорходоо, Агван Санжанович зосоогоо иигэжэ шэбшэнэ:

— Айл зоной ами нэгэ, түрэл зоной түһөө нэгэ гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Алтан дэлхэй дээрэ амиды мэндэ ябахада, бурхан зайлуул, элдэб шахардуу байдал тохёолдожо магад ха юм. Зуун түхэригтэй ябанхаар, зуун «һайн» нүхэдтэй ябаһуу...

Нүхэр Булытов миил энэ тэрэ юумые толгойдоо дэмы хооһоор түсэблэдэггүй, харин үсэд нэтэрүүгээр бэелүүлхые оролдодог хүн. Хараад үзэгты, мүнөө тэрэниие тойроод һуугаашад орлогшо, бухгалтер, ревизор, буфедые даагша, счетоводууд барандаа Агван Санжановичын «өөрын хүнүүд», мяхан түрэлнүүд гү, али нэгэ голой уһаар умдалжа үлэһэн, гараһан уладууд ха юм! Эгээл иимэһээ тэдэнэр юундэ бэе бэеэ муудхахаб, «уршагта» сагуудай болобол, юундэ бэе бэеытээ гар хүлһөө таталсахатүйб, аха нүхэр Агван Санжановичынгаа үгэһөө юундэ гараха гээшэб?

Нүхэр Булытовай хүтэлбэрилжэ байгаа ОРС-ын ажал хэрэгүүд тухай, шэлэн абаһан кадрнуудайнь «ургалта» тухай һайса мэдэхэ хүнүүд нигэжэ ходо хөөрэлдэдэг, шууялдадаг болоо:

— ...Булытов танил тала хүнүүдээ, түрэл гаралнуудаа суглуулаад, гүрэнэй эмхи зургаание өөрынгөө «бүлэ» болгоо...

— ... 1952 ондо тус ОРС-ын хэ-һэн гарза гай аяар 1 миллион 92 мянган түхэриг болонхой, харин эд бараанай эрьесын түсэб оройдоо 89,7 % дүүргэгдөө. 202 мянган түхэригэй эд бараа элдэб жүүлигүү дээр үригдөө, хулгайлагдаа, тэрэ тоодо котлопунктые даагша Мурзина 23 мянган түхэриг, магазиние даагша Удинков 19 мянган түхэриг «һалхинда хиидхүүлжэрхёо»..

— ... Леспромхоздо шэбээлһэн хулгайшадай хэрэгээр Дмитриев энээнэй урда тээ ОРС-ын начальнигай шэрээһээ халяа бэлэйл. Хаанаһаа дахяад мүнөө «мүндэлөөд» начальнигай орлогшо болошооб.

— ... Промтоварнуудай магазиние даагша Цыганковой һамган продавец байгаад, 18 мянган түхэригэй үрилтэ хээ бэлэй гү. Юундэ тэрэниие нэхэдэгтүй юм? Он соо байһан магазиниинь «тонооо» гэхэдэ, хэн үнэншэхэ бэлэй?..

— ... Эдеэ хоолой складые даагша Фёдор Бужеев Эхирит-Булагадай аймагай Дархат тосхоной кулак байһан юм ха. Энэ хүйхэр складайнгаа фондово зүйлнүүдые-тоһо, мяха, сагаан талхые танил талануудтаа ара үүдээр тараадаг, продавецүүдые гэнэдхээжэ, үрил тэдэ оруулдаг юм аа гү?

— ... Гүрэнэй зөөрие хулгайлһанайнгаа түлөө ОРС-ын ахалагша бухгалтер байһан Ломоносов 1951 ондо түрмэдэ ороо бэлэй. Тэрэнэй һамган Столбовская хаанашье хоргодожо байһанаа, Булытовай ашаар хэдыдээ вагон-лавкын продавец болошооб?...

— ... Үгы яахадаа ревизорнууд Чернобровкин Ардонов хоёр тэдэнэрэй үдэр бүри һогтуул ябана гээшэб, хэнэй мүнгөөр иимэ зоргоороо архи шудхана гээшэб?..

Эдэ бүгэдые шагнаад, гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэдэ, нилээд гайхалтай байна. Агван Санжанович «Ревизор» киногой нэрэһээ дэмы эжэхыгээгүйнь эндэл элирбэ даа.

Хандагатайн леспромхозой ОРС-до Булытовые тойроод шэбээлжэ, зоргоороо ороһон «өөһэдын» хүнүүдэй хара хэрэгүүдые элирүүлхын тула «Ревизор» кинокартинаһаа гадна, Минлесэй УРС-ын начальник нүхэр Леонов бодото һайдамтай ревизорые прокурортой хамта эльгээхэ бэзэ гэжэ хүлеэгдэнэ.

К. Григорин,
Ч. Рыгзынов.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Ойлгогдосотойгоор оршуулха, зүбөөр бэшэхэ шухала

Партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажал хэрэгтээ шэнэ илалта амжалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ олонинтые эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй жэшээе бүгэдын шадабари болгохо, алдуу дутуунуудые ба алмай һүлэр ябадалые эрид шууд элишэлэн шүүмжэлхэ гэхэ мэтэ тон шухала зорилгонууд манай хэблэлэй урда табигданхай.

Энэ хүнд эрхим һайнаар бэелүүлхын тулада эдэбхитэй үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, ойлгогдосотой тодоор, уран хурсаар бэшэхэ шухала байна.

Мүнөө энэ шэнжэлэлдээ КПСС-эй Закаменай айкомой, аймсоведэй орган — «Закаменай үнэн» газетые оршуулгын болон хэлэ бэшэгэй дүрим сахилгын талаарнь хаража үзэбэбди.

1952 оной август һараһаа хойшо энэ жэлэй март хүрэтэр тус газетын хуудаһануудта толилогдоһон материалнуудай оршуулгые уншахада, огто буруугаар, ойлгогдосогүй балараар найруулагдаһан ушар олон байба.

Мэдүүлэлэй удха хүсэд ойлгонгүй, таад гээд оршуулһан жэшээнүүдые абаад үзэе.

Газетын 1952 оной августын 9-нэй номерто толилогдоһон «Аймагай партийна конференци» гэжэ түрүү бэшэгэй хоёрдохи абзацта иигэжэ бэшээтэй:

«Энэ сагай болзор соо аймагай коммунистнууд, **ушарһан хүндэнүүдые туйлан,** нийтын малажалые ба полеводствые хүгжөөлгын талаар, бүхы парторганизацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тула **нилээхэн амжалтануудые** туйлаһан байнад».

Ородоороо «преодолевая трудности» гэһые «ушарһан хүндэнүүдые туйлан» (энэнь ойлгогдоногүй), «добились некоторых результатов» гэжэ байһыень «нилээхэн амжалтануудые туйлаһан» («добились значительных успехов») гэжэ буруу оршуулһан байха юм.

Тэрэшэлэн байгша оной февралиин 15-най номерто, «Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин гол зорилгонууд» гэжэ статья дотор нүхэр Маленковой элидхэлһээ нэгэ цитадые иигэжэ оршуулаа:

«**Советскэ Союз дайн—байлдаа һэдэгшэдэй аюулһаа айхагүй,** манай арад зон агрессорнуудаар тэмсэхэ дүй дуршэлтэй ба эдэниие сохиходоо дадаха бэшэ».

Энэ оршуулга буруу байхаһаа гадна, мэдүүлэлэй удхые хазагайруулна.

«Советскэ Союз дай һүжэрөөгшэдэй заналтануудһаа айдаггүй. Манай арад агрессорнуудтэ эсэргүү тэмсэлэй дүй дуршэлтэй, тэдэниие сохижо һураһхай юм» гэжэ энэнь нүхэр Маленковой элидхэл дотор оршуулагдаһан байна.

Материал оршуулхадаа бурят хэлэнэй хуули ёһые хараада абангүй, ород мэдүүлэлые һажаалган (дословноор) бэшэдэг, тиигээд тэрэнь уншахада ойлгогдосогүй болодог байна.

Декабриин 22-ой номерто гараһан «Газетэ — үргэн олониитэдэ» гэжэ статья соо:

«Подписная кампания на периодические издания в нынешнем году проходит в обстановке, когда весь наш народ, воодушевленный историческими решениями XIX съезда нашей партии, творит чудеса в труде во имя нашей Родины» гэһэн ород текстые

«Энэ жэлдэ **периодическа хэблэлдэ** захилгын кампани хадаа манай партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр **урмашажа,** манай бүхы советскэ арадай үндэр бүтээсэнүүдые Эхэ оронойнгоо **нэрэ зэргэдэ туйлажа байһан үе»** гээд оршууланхай.

Январиин 21-нэй түрүү бэшэг соогоо:

«Бессильные повернуть колесо истории вспять, буржуазные правительства из кожи лезут вон, чтобы уничтожить ленинизм» гэһэниие,

«**Түүхын мөөрые гэдэргэнь** болгохо хүсэгүй буржуазна правительство ленинизм үгы хэхын тула **арһанһаа гарахаа һананад»** гэжэ «оршуулаа».

Энэ оной февралиин 15-най номерто:

«За заслуги перед Родиной т. Карелин имеет награды: «За победу над Германией», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 годов» гэһэн мэдүүлэлые

«Эхэ орондоо габьяа харуулһанайнгаа түлөө нүхэр Карелин **орден «Красная Звезда» ба медальнууд: «За победу над Германией», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 годы»** гэжэ «оршуулһан» байна.

Үгэнүүдые тушаалдахысаань табижа, мэдүүлэлэй удха балартуулһан гү, али огто буруу болгоһон ушарнуудшье бии.

Августын 30-най номерто тунхаглагдаһан, «Ханын газетын материалай хүсэлэн тухай» («О действенности материалов стенной газеты») гэжэ статья соо:

«Предположим, что в колхозной стенной газете было помещено письмо лучшего комбайнера о том, как он достиг высоких показателей на уборке урожая», «Короче говоря, редколлегия должна прежде всего проявить свою организаторскую роль в борьбе за действенность опубликованных материалов» гэһэн мэдүүлэлнүүдые

«Жэшээнь, колхозой ханын газетэдэ эрхим комбайнерай **хайшан гэжэ таряа хуряалгаар үндэр показатель туйлаабииб гэжэ томилогдоо»,** «Богонёор уэлэбэл, редколлеги хадаа эгээ түрүүшээр **өөрынгөө эмхидхэлэй удхашанар** ба томилогдоһон материалай хүсэлгые туйлаха» гэжэ бурят болгоһон байна.

Нэгэдэхеэр, эдэнь хүсэд тодорхойгоор найруулагдажа шадагдаагүй, хоёрдохёор, толилогдоо (было помещено) гэхын орондо **томилогдоо** (назначено) гэжэ, **эмхидхэлшэ үүргээ** (организаторскую роль) гэхын орондо **эмхидхэлэй удхашанар** (организующее значение) гэжэ бэшэһэн байна.

Мүн баһа «ВКП(б)-гэй XIX съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтая» гэжэ (сентябриин 20-до тунхаглагдаһан) түрүү бэшэг соогоо:

«Для того, чтобы успешно провести зимовку скота, прежде всего, надо побеспокоиться о том, чтобы обеспечить все поголовье скота хорошими кормами» гэһэн ород текстые

«Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада, эгээн түрүүшээр малнуудаа һайн тэжээлээр хангахые **зобохо** хэрэгтэй» гэжэ оршуулаа.

Зобохо (страдать) гэһэн үгэ буруугаар хэрэглэһэн дээрэһээнь, бүхы мэдүүлэлэй удха балар болошоо.

Дурсагдагша газетын материалнууд соо оршуулагдангүй орхигдоһон үгэнүүд олон дайралдана. Жэшээлхэдэ, сентябриин 20-ной түрүү бэшэг дотор:

«Техническэ **усовершенствование** саашалхын ба **производствые** үргэдхэхын тулада...» гэжэ бэшэнэ. Тэрэшэлэн **оросительна, этап, удобрени, традици, агромероприяти, учреждени, прени, эксплуататорска** гэхэ мэтэ оршуулагдадаг үгэнүүдые бурят болгонгүй орхино. К. М. Черемисовэй «Бурят-монгол — орос словариие» хараа һаань, тэдэ мэтын үгэнүүдые хайшан гэжэ оршуулха тухай хэлэжэ үгэхэ һэн.

Тэрээнһээ гадна, бурят-монгол хэлэ бэшэгэй дүримые, плангаяа орфографиие сахиха гэжэ оролдодоггүй, һанаанда орохысоонь табидаг байна. Жэшээлхэдэ: ерэхэ жэлээ ургаса, **артелэй** хүтэлбэрилэгшэд, **съездын неэлгые, хүбэнэй** шэнэ ургаса, **ГЭС-ые** барилгашад, газедууд, **40—50 процентэ, бригада** бригадир, **обедын** забһар, **съездэй** эрхим угтамжа, материална, **фонднууд, культурнуудые** тарина, эдээнэй тухай, нэгэдэхи **секретарьяар** һунгагдаа, партийна **организацин** **сүүткэ, коммунистанууд** гэхэ мэтэ алдуутайгаар бэшэнэ. Эдэниие дүримэй ёһоор: **жэлэй, артелиин, нээлгые, хүбэнгэй, ГЭС-эй, газетэнүүд процент, бригадын, обедэй, съездэй материальна фонднууд, культурнуудые, эдээн, секретаряар, организацин, сүүдхэ, коммунистнууд** гэжэ бэшэдэг хаям.

Эдэ алдуу дутуунуудаа дараһатай усадхажа, ойлгосотойгоор оршуулха, зүбөөр бэшэхэ гээшэ «Закаменай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэдэй зайлашагүй шухала зорилго болоно.

Харьяата органойнгоо хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, материалнуудайнь идейнэ удха, найруулгын шанарые дээшэлүүлхын тулада партиин Закаменай айком зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДУРШЭЛЭЙ ТРИБУНА

ЯАГААД ҺҮ ҺААЛГАЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛЭЭБ

(Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин һаалишад Цырен-Дулма Бадмаева, Дыжид Найданова гэгшэдэй хүдэлмэриин дүршэлһөө)

1952 ондо манай Юрөөгэй малажалай туршалгын станци һаамай үнеэн бүхэнһөө дунда жэшээгээр 2316,4 килограмм һү һаалһан байна. Станциин эрхим һаалишан Цырен-Дулма Бадмаева үнеэн бүхэнһөө 3096 килограмм, тиихэдэ Самара гэжэ үнеэнһээ 4041 килограмм, Светлана гэжэ үнеэнһээ 3376 килограмм һү һааһан байха юм. Мүн һаалишан Дыжит Найданова мэ үнеэн бүхэнһөө дунда жэшээгээр 2663 килограмм, Майка гэжэ үнеэнһээ 4000 килограмм, Медуза гэжэ үнеэнһээ 4,24 процент тоһолигтой 3000 килограмм һү һааһан байна.

Һаалишад энэ амжалта яагаад туйлааб? Нэн түрүүн, тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэриие һайнаар мэдэдэг, мүн мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдожо байдаг юм. Манай эрхим һаалишад Ц.-Д. Бадмаева, Д. Найданова хоёрой хүдэлмэриин дүршэл тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Һаалишад Цырен-Дулма Бадмаева, Дыжит Найданова хоёр һаажа байһан үнеэдэйнгээ зан абаарыень, ямар тэжээл хэды шэнээн эдидэгыень һайса мэдэһэн байдаг. Үнеэд үдэрэй 3 дахин эдеэлүүлэгдэдэг, уһалагдадаг. Тэдэндэ тэжээл ямар гуримтайгаар үгтэдэг бэ гэхэдэ, түрүүн концентрадууд, удаань силос ба корнеплодууд, һүүлээрнь сено, зелёнко гэхэ мэтын бүдүүн тэжээл үгтэнэ. Һаамхай үнеэдтэ силос болон корнеплодуудые торьоор үгэжэ байхада һүниинь ехээд дээшэлдэг юм. Харин манай зарим малда шэмэтэ тэжээл үшөөл ехээр үгтөөд, концентрированнэ тэжээлнүүд ехээр гаргашалагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Манай һаалишадай дүй дүршэлһөө харахада, урдань май һарын түрүүшын хахадһаа эхилээд сентябриин түрүүшын хахадай туршада үнеэд үбһэ болон бусад шэмэтэ тэжээл эдингүй ябахадаа һаалигүй гэгдэдэгые дахин хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи эрхэ малда сүүдхэ соо 10—12 килограммһаа дээшэ һү гарадаг үнеэд май һарын эхеэр, мүн сентябриин һүүлээр концентрированнэ тэжээл ба зэргэ эдеэдшье байгаа һаа, һү һаалгаа нилээд доошолуулжархидаг, мүн амидынгаашье шэгнүүр хороодог байна.

Мал нэгэ бэлшээридэ 20—25 хоног ябаад лэ ондоо газарта абааашагдана. Үнеэд адуулганда гараха түрүүшынгээ үдэрнүүдтэ бэлшээрэйнгээ урда тээ заатагүй концентрированнэ тэжээл эдижэ байха ёһотой.

Үнеэдэй һү ехээр үгэлгэ тэдэнэй гансашье ехээр эдеэлүүлһэнһээ болодоггүй, мүн тэжээл ямаршье буйлуулагдаһан, һайжаруулагдаһанһаа нилээд дулдыдадаг гэжэ һаалишадай хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө харагдана. Бүдүүн тэжээл хэршэжэ шанаад, малда үгэхэдэ ашатай һайн байдаг. Урдань малдамнай эндэ малда үгтэһэн үбһэ, зелёнко, соломын хог хаягдадаг байһан, мүнөө тусхай машинаар хэршэлээд, шанажа ууралтуулагдаһанайнгаа удаа малда үгтэнэ. Харин корнеплодууд малда түүхэй зандаа үгтэдэг. Олонхи һаалишад концентрированнэ тэжээл малда хуурайгаар үгэдэг зантай. Энээниие манай һаалишад Бадмаева Найданова хоёр ехэ буруушаадаг юм. Тэдэнэр концентрированнэ тэжээлые бусалһан уһантай худхажа, каша шэнги болгоод малдаа үгэдэг байна.

Бадмаева Найданова хоёрой даажа байһан үнеэд үбэлэй сагта электрын гэрэлтэй типовой дулаан байра соо байдаг. Эндэ мал кормушканууд cooһoo элеэлнэ. Тэдээн cooһoo малай эдингүй үлөөһэн үбһэниинь хододоо абтажа, сэбэрлэгдэжэ байдаг. Дулаан үдэрэй болоо һаа, үнеэд сэбэр агаарта гаргагдадаг. Үглөө бүри үнеэд зөөлэн щёткоор сэбэрлэгдэдэг байна.

Үнеэдые зүбөөр һааха тээшэ ехэ удхашанартай. Бадмаева Найданова хоёр үнеэгээ һаахынгаа урда тээ, мүн һааһанайнгаа һүүлдэ дэлэнгыень заабол бүлеэн уһаар угаадаг, мүн эльбэжэ массаж хэдэг юм.

Үнеэдые үдэрэй 3—4 дахин һаажа байха шухала. Юуб гэхэдэ, тэдэниие үсөөн һаахада, зарим ушарта ходорхой хүхэтэй байгаа һаань, һүниинь бэлшээридэ ябаад гоожошодог юм. Мүн һаагдаһан дэлэн соо һүн түргөөр ородог, тиимэһээ үдэрэй 3—4 дахин һаагаад байгаа һаа, һүн ехээр абтадаг байна. Үнеэнэй дэлэнгые эльбэжэ, массаж хэжэ байха гээшэ ехэ удхашанартай. Ингэхэдэ үнеэнэй дэлэн ходорхой, мүн һүтэйшье болодог юм.

Һаалишад Бадмаева Найданова хоёр үнеэдээ һаажа байха үедөө малай байра соо шууяа, хашхараа гаргахагүй хэрэгтэй гэжэ бэшэ малшадтаа ходо хэлэжэ байдаг. Юуб гэхэдэ, хашаа соогуур үнеэдые иишэ тиишэнь үргөөжэ, мүн хашхаралдажа, энеэлдэжэ, шуяатай байгаа һаа, һаалгажа байһан үнеэн бэлээр һүеэ табидаггүй юм. Үнеэдые һаахадаа ариг сэбэрые наринаар сахиха шухала. Һаалишад үнеэдээ һаахынгаа урда тээ гараа һайса угаагаад, сагаан халат үмдэжэ, һаадаг байна. Мүн үнеэнэйнгээ хүхые элүүр байлгаха хэрэгтэй. Һайншье тэжээлдэ байгаа һаа муу, үбшэн хүхэтэй үнеэд һү үгэлгэеэ дээшэлүүлдэггүй, мүн һаахадашье ехэ бэрхэтэй байдаг.

Бадмаева Найданова хоёрой дүй дүршэл дээрэһээ харахада, малые багаһаань хойшо шэмэтэ, бүдүүн болон концентрированнэ тэжээл ехээр эдижэ шадахаар түлжүүлхэ шухала байна. Тиигээгүй һаа томо болоходоо тэжээл ехээр эдижэ, һү үгэлгэеэ дээшэлүүлжэ шададаггүй юм.

Һаалишад Ц-Д. Бадмаева Д. Найданова хоёр 1953 ондо даалгагдаһан үнеэн бүхэнһөө дунда жэшээгээр 4000 килограмм, зарим үнеэдһээ 5000 килограмм, үшөө дээшэшье һү һааха гэһэн социалистическэ уялгануудые абаа.

Манай эрхим һаалишад энэ абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэнь лабтай.

В. Титов, Бурят-Монголой малажалай туршалтын станциин директор.

Үшөө һайнаар ажаллахаб

Түрэл колхоздоо һаалишаар хүдэлмэрилһөөр 18 жэл болооб. Энэ үе соо нилээдгүй хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй болоһон байнаб. Миний гараар хэдэн зуугаад малай түл абтажа, тэнжээгдэһэн, хэдэн зуугаад литр һү, тоһон абтаһан байна.

Би хори гаран наһатай басаган байхадаа һаалишанаар ороһон байгаа һаа, мүнөө 45 наһатай болотороо хүдэлмэрилжэ, һайн үрэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө оло дахин шагналда хүртэһэн байнаб.

Нёлондо жэлдэ 15 үнеэдһээ 15 тугал абажа, нютагай үүлтэрэй һаамхай үнеэн бүриһөө 960 литр һү һааһан байгааб. Тиигэжэ нэмэлтэ түлэбэридэ 4 центнер 12 килограмм һү, нэгэ тугал абааб.

Энэ жэлдэ Байкало-Кударын аймагай колхознигуудай уряагаар манай фермын һаалишад тус тустаа социалистическэ мүрысөө баталанхай. Энэ мүрысөөндэ оролсожо, даалгагдаһан 17 үнеэдһээ 17 тугал абаха, тэдэнэй 7 тугалые эхэһээнь һалгажа түлжүүлхэ, һаамхай үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һааха уялга абанхайб.

Абаһан социалистическэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө, малайнгаа үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхын хойноһоо оролдожо байнаб. Түрэһэн үнеэдтээ концентрированнэ тэжээл, һайн үбһэ эдюулжэ, түрүүшын үдэрһөө һаажа байнабди.

Долгор Цоктоева, Кударын аймагай Алтайн сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой № 1 МТФ-гэй һаалишан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Д. Д. Цоктоева һааһан һүеэ тушаажа байна.

Н. Игумновай фото.

100 ватт хүсэтэй радиоузелтай болобо

Закаменай аймагай хэлхеэ холбооной конторо (начальнигынь Гомбо Дашиев) урдань 10 ваттын хүсэтэй радиоузелтай байгаа. Тиимэһээ радиогой абяан тон һула һэн, радиоточконуудые олошоруулхашье аргагүй байһан юм.

Ушар иимэһээ, республикын хэлхеэ холбооной Управлени 100 ватт хүсэтэй радиоузел Закаменай аймагай хэлхеэ холбооной контородо февралиин эхеэр эльгээһэн байгаа. Хүсэ ехэтэй радиоузел ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгалтын урда тээ тодхогдожо, аймагай центртэ радиогой абяан зэдэлбэ.

Д. Доржиев.

МОДО БЭЛЭДХЭЛЭЙ СТАХАНОВСКА ҺАРА

Ажалай бүтээсэ дээшэлбэ

Модо бэлэдхэлэй намар-үбэлэй сезонно түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө эмхидхэхэ тухай Эрийскэ ба Хандагатайн леспромхозуудайхид хүдэлмэрилэгшэдэй патриотическа үүсхэлые Курбын леспромхозой коллектив халуунаар дэмжээд, стахановска һарые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Тэдэнэр һүүлэй үедэ модо шэрэлгын темпые нилээдгүй дээшэлүүлээ. Жэшээлхэдэ, энээнһээ урда тээ сүүлхэ соо 700—800 кубометр модо шэрэдэг байгаа һаа, мүнөө 1200—1300 кубометр шэрэдэг болонхой.

Хасууртайн модо бэлэдхэлэй участогта (начальнигынь нүхэр Балбаров, группарторгнь нүхэр Дамбаев) хүдэлмэришэдэй ажал зүбөөр эмхидхэгдэжэ, бүтээсэнь дээшэлээ. Энээнэй ашаар модо отолхо, шэрэхэ ба таллуулха үдэр бүриин график үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Энэ участок мүнөө сүүдхэдээ 600—700 кубометр модо шэрэнэ. Эндэ стахановецуудай тоо үдэр бүри олошорно. Стахановска һарын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, ажалай бүтээсые нилээдгүй дээшэлүүлһэн шофернууд нүхэд В. Яковлев, В. Солтанов, И. Абрамов гэгшэд үдэр бүри 2—3 нормо дүүргэнэ.

Тус леспромхоздо ажаллажа байгаа Ториин аймагай Молотовой нэрэмжэтэ, Хориин аймагай «Победа» гэжэ колхозуудай гэшүүд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Стахановска һарын эхилһэнһээ хойшо тэдэнэр үдэр бүриингөө даабариие 200—220 процент хүрэтэр дүүргэнэ. 2000—2000 кубометр барилгын модо түсэбһөө гадуур бэлэдхэхэ социалистическэ уялгаяа тэдэнэр амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Тиихэдэ энэ участогай парторганизациин агитаторнууд А. Воробьев, С. Шульгин, П. Тюменцев, А. Мартынов гэгшэд модошодой дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри шадабаритайгаар ябуулна. Тэдэнэр түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай модошодто хөөрэжэ үгэдэг, ажалай дүн үдэр бүри гаргалсажа, показателиин доскада бэшэлсэдэг юм. Мүн табан хоногто нэгэ удаа «дайшалхы хуудаһа», «молни» гаргагдадаг.

П. Содбоев.

Тарбагатайн колхознигуудай амжалта

Хандагатайн ба Итанцын леспромхозуудта модо бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ ябадаг Бичурын болон Кабанскын аймагуудай колхознигууд модо бэлэдхэлэй сезонно түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үүсхээ һэн. Черемуховска леспромхоздо хүдэлмэрилжэ байһан Тарбагатайн аймагай колхознигууд мүрысөөндэ оролсохо зуураа, модо бэлэдхэлэй сезонно түсэбые мартын 10 хүрэтэр дүүргэхэ, сезоной эсэс хүрэтэр 10 мянган кубометр модо отолхо, 13 мянган кубометр модо таллуулха социалистическэ шэнэ уялга абаһан байха юм.

Энэ уялгаяа бэелүүлэн тарбагатайнхид модо таллуулха сезонно түсэбөө мартын нэгэндэ 102,8 процент дүүргээд, модо бэлэдхэлэйнгээ түсэбые болон түсэбһөө гадуур абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Колхознигуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин (түрүүлэгшэнь нүхэр Иванов, модо бэлэдхэлшэдэй бригадирынь нүхэр Сластин) колхознигууд түрүү һуури эзэлжэ ябана. Энэ бригада мартын 1-дэ модо бэлэдхэлэйнгээ түсэб 100 процент дүүргэжэ, 4 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур таллуулһан байха юм.

Социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон колхознигууд Фекла Козлова модоной гэшүүһэ сэбэрлэхэ түсэбөө 125 процент, модо таллуулагшад Андреев болон Сазанов даалгабаряа 150 процент дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн Молотовой нэрэмжэтэ, «Искра», «Победа» колхозуудай гэшүүд модо бэлэдхэхэ түсэбүүдээ дүүргээд, уялгануудаа тогтоогдоһон сагһаа урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Колхознигуудай түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэ Тарбагатайн аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Чебунин, аймагай түлөөлэгшэ нүхэр Медведев ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэнь леспромхоздо тэдэнэр туһалдаг байха юм.

К. Скворцов.

Нормоёо дүүргэдэггүй нэгэшье комсомолец байхагүй

Манай Хандагатайн леспромхозой коллектив стахановска һара үнгэргэхэ үүсхэл гаргахадаа модо бэлэдхэлэй намар-үбэлэй сезоной дүүрэтэр 10 мянган кубометр хэрэглэлэй модо түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаһан байна.

Энэ уялгаяа коллективэйнгээ амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ леспромхозой комсомолецууд болон залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадана.

Мүнөө манай леспромхоздо ажалайнтаа нормо дүүргэдэггүй комсомолецууд байхагүй. Тэдэнэр залуушуулда ажалай һайн жэшээ харуулан хүдэлмэрилнэ. Хара-Хүтэл гэжэ модо бэлэдхэлэй участогай лебёдкошон, комсомолец Михаил Хренов, мүн энэ участогта хүдэлмэриллэт комсомолка Ксения Рогова стахановска һарын эхилхэһээ хойшо үдэрэйнгөө даалгабариие 150 процент дүүргэнэ. Нарин гэжэ участогай мастер Мария Яневичын мастерска участок үйлэдбэриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Модо ашаалагша Борис Алексеев нормоёо 150—160 процент дүүргэнэ, иимэ жэшээнүүд олон.

П. Кузнецов, леспромхозой комсомольско организациин секретарь.

БИЧУРЫН АЙМАГТА

ҮНЕЭ ҺААХА ЭЛЕКТРО-МЕХАНИЧЕСКА АГРЕГАТ

Красно-Посельскэ сельсоведэй Маленковой нэрэмжэтэ колхоз үнеэ һааха электро-механическа агрегат нёдондо абаһан юм.

Һүнэй-товарна племенной фермын һаалишад Е. Панькова, С. Литвинцева, Сидорова гэгшэд тэрэ агрегадые богонихон саг соо шудалаад, мүнөө өөһэдөө үнеэдээ һаадаг болонхой.

Электрическэ агрегадаар үнеэдые һаахада аша үрэ ехэтэй юм. Жэшээлхэдэ, һү һаалга 10—12 процентээр, һүнэй тоһолигынь 0,3 процентээр дээшэлһэн, үнеэдые түргэнөөр һаадаг болоһон байна.

3 ЖЭЛЭЙ ҺУРАЛСАЛ ДҮҮРГЭХЭНЬ

«Красное знамя труда» колхоздо эмхидхэгдэһэн 3 жэлэй агротехническэ курсые агроном И. И. Карпов хүтэлбэрилнэ. Занятинуудаа тэрэ теоретическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэдэг байна. Нүхэр Карпов мичуринска наукын туйлалтанууд тухай хэлэхэдээ түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй холболдуулдаг, элдэб схемэ болон харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэдэг, тиигэжэ материалаа тон ойлгосотой болгодог юм.

Мүнөө энэ курсада һуралсажа байгаа таряанажалай бригадануудай 26 колхознигууд гурбан жэлэй һуралсалай программые амжалтатайгаар дүүргэхэ дүтэлбэ.

АМАРАЛТЫН ҮДЭРЭЙ ЛЕКТОРИ

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бичурын отделени амаралтын үдэрэй лектори эмхидхэбэ. Энэ лекториедо 13 лекторнууд амаралтын үдэр бүхэндэ лекци уншана. Февраль һара соо «Уласхооронды байдал» тухай, «Нойр ба тэрээнэй эмнэлгын шанар», «Советскэ хүнүүдэй революционно һэрэмжэ», «Зүүдэн ба зүүдэлэлгэ» тухай лекцинууд уншагдаһан байна.

Ерэхэ һарануудта политическэ, экономическа ба естественно-научна темэнүүдээр лекцинууд уншагдаха юм.

УНШАГШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Бичурын дунда һургуулида В. Лацисай «Шэнэ эрьеэ тээшэ» гэһэн номоор уншагшадай конференци үнгэргэгдэбэ. Конференцидэ 30 шахуу багшанар хабаадалсаһан байна. Эндэ уншагшад ном соохи геройнууд тухай һанамжануудаа тодорхойгоор хэлэбэ.

Энэ конференциие тус һургуулиин профсоюзна организаци эмхидхэбэ.

М. Фалилеев.

Критикэ ба библиографи

БАНЗАРАЙ ХҮБҮҮН ДОРЖИ*)

Уранзохёолшо Чимит Цыдендамбаевай бэшэһэн «Банзарай хүбүүн Доржи» гэжэ романай хэблэгдэжэ гараһан ушар советскэ бурят-монгол литературада сэхэн событи болоо.

Энэ ном бурят-монгол арадай эртэ урдын байдалые харуулна. Уранзохёолшо тэрээн соогоо арадай гайхамшагта түлөөлэгшэ, Бурят-Монголой түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай бата балшар наһайнь ябадалые уран гоёор зуруулан харуулна. Доржи Банзаров өөрынгөө һонор ухаатаар, оюун бэлигээр бүхы эрдэмтэдые тэрэ үедэ гайхуулжа байһан тулада Бурят-Монголой Ломоносов гэжэ нэрлэгдэхэ ёһоороо нэрлэгдэдэг байгаа.

Ород, бурят-монгол арадуудай хоорондохи халуун хани барисаан, ородой түрүү общественнэ үзэл бодол, мүн ородой гүн гүнзэгы удхатай культурада Доржи Банзаровай айхабтар дурладаг байһан байдал хадаа романай гол темэнь болоно. Олон тоото уншагшад, илангаяа залуушуул энэ романай хуулаһануудһаа, бурят-монгол арадай Октябриин урда тээхи ажабайдалтай али бүхы талаһаань һайса танилсаха байна.

Доржи Банзаровай түрэһэн ба үхибүүн наһаяа үнгэргэһэн Үшөөтэ тосхондо тус роман соо хэлэгдэһэн үйлэнүүд харуулагдажа эхилнэ. Энэ тосхон Сэлэнгэ мүрэндэ баруун талаһаань шудхан оролдог Зэдэ голой эрьедэ оршодог байха юм.

Арбан юһэдэхи зуун жэлэй түрүүшын хахадта бурят-монгол арадай тулюур ажаһуудалые, нютагайнгаа баян ноёд, тайшаа, лама болон бөөнэртэ тэдэнэй хайра гамгүйгөөр дарлагдажа байһые, мүн өөрыгөө сүлөөлхын тула хатуу шангаар тэмсэжэ байһые Чимит Цыдендамбаев үнэншэмэ зүбөөр, тодорхой образуудаар элишэлэн харуулжа эхилнэ.

Чимит Цыдендамбаев ородой литературын классигуудай үг заншалые дагаан ябажа, Доржи Банзаровай намтарые тэрэ үеын ажабайдалтай нигта холбоотойгоор харуулхые ехэтэ оролдоно. Арадай түүхэтэ хуби заяан ба дарлалтада эсэргүү тэрээнэй тэмсэл, мүн сүлөөтэ зол жаргалта ажабайдал тээшэ сухаришагүйгөөр эрмэлзэлгэ — энэ бүгэдэ тус романиие дэлгэрэнгы эпическэ шэнжэтэй болгоно.

Нютагай баян Мархансай, мохоо ба уур сухалтай Тэгшэ Зайсанов, Сэлэнгын степной думын тайшаа Юмдэлэк Ломбоцыренов гэгшэд бүхы дүтэ шадарай арад зониие хайра гамгүйгөөр мүлжэжэ байна.

Нютагайнгаа үгытэйшүүлэй ганса нэгэн зөөриие Мархансай хубалза мэтээр өөр тээшээ һорон татана. Мэдээжэ үльгэршэн Борхоног Үшөөтэ тосхондо ерэхэдээ, энэ хүн тухай иигэжэ хэлэнэ:

«Эндэхи оршон тойрониие харахада, Үшөөтэ тосхон барандаа туйлай олон абаахайн шүлһэнүүдээр орёолгоһон мэтээр үзэгдэнэ. Сарабдын хормойдо, үргэн талын үбсүүн дээрэ Мархансайн зүһалангууд амиды абаахай шэнги ха юм. Тэндэһээ эхилжэ һургаагаар баригдаһан хоройнууд утаһануудтал зурылдана. Энэ хадаа Мархансайн тээльник мүн. Эндэ тэндэ тарашаһан борсогор заахан һэеы гэрнүүдтнай абаахайн шүлһэндэ боогдожо үхэһэн бататанаанууд шэнгеэр харагдана».

Хафахагүй һохор болошоһон Тобшой хүгшэниие Мархансайн дарлажа байһан тухай зүрхэ хүдэлгэмөөр бэшэгдэнэ. Тобшой хүгшэн Мархансайда арһа элдэжэ, ашанараа, мүн ашанарайнгаа хүндөөр үбшэлһэн эхые тэжээхэ баатай болоһон байгаа. Гэбэшье, тэрэ хүгшэниие Мархансай али болохоор мэхэлнэ. Тиигэжэ хүгшэнэй элдэһэн арһыень абаад, муугаар элдээш гэжэ хэлээд, орондонь элдээгүй арһануудые бусаана. Тэрэшэлэн Балдан, Гунгар, Жалма, Дулсан ба бусад бүхы тосхонойхид Мархансайда ажаллана. Тэдэнэр Мархансайда модо отолно, һургааг шэрэнэ, һэеы дарана, арһа элдэнэ, мүн тайшаа Ломбоцыреновтэ ба бэшээшэ Бобровскидо сабшалангыень уһална, үбһыень сабшана. Эдэ бүгэдые хэхэдээ, үгытэй бурядууд миинтээр шахуу: адха үбһэнэй, аята аарсанай түлөө ажаллана.

Уранзохёолшо хадаа хомхой хобдог мүлжэгшэдэй образуудые бодото бэеэрнь харуулаа. Эдэ хобдогууд үгытэйшүүлые харата муухайгаар тононо, гүрэнэй амбарнуудһаа талха таряа хулгайлна, үринэ. Эдэ хорото хэрэгүүдээ далдалхын тула ямаршье гэм зэмэгүй, үнэн сэхэ Еши Жамсуевые алаһан байха юм. Мүн үхэр, малаар ба мүнгөөр үгытэй зарсанарые худалдажа абана, дам саашань наймаална.

Уранзохёолшо хадаа арадай дундаһаа гараһан юрын хүнүүдые ёһотой үнэн сэхэ зон гэжэ харуулна. Үхинхэн, Холхой, Эрдэмтэ, Хэшэгтэ, Мария Орлова гэгшэд ажалда дуратай ба һайн һайн сэдьхэлтэй хүнүүд мүн.

Үхинхэн нилээд юумэ үзэһэн хүн. Тэрэ Петровско заводто ажаллажа байхадаа ородой революционно хүдэлөөнэй гайхамшатта ажал-ябуулагшадай нэгэн болохо декабрист Н. А. Бестужевтай уулзажа хөөрэлдэһэн байгаа. Бурядуудай ямаршье эрхэгүй, үгытэй ядуу байдалай шалтагааниие Үхинхэн энэ хөөрэлдөөнһөө мэдэжэ абаһан байха юм.

Доржи Банзаров хадаа Ч. Цыдендамбаевай романай гол геройнь мүн. Уранзохёолшо өөрынгөө геройе ямар нэгэн онсо шалгараһан хүн гэжэ тоолоногүй, харин тосхоной бусад үхибүүдтэл адляар харуулна.

Доржын арбатай болоходо, абань тэрээнээ Кяхтынород-монгол һургуулида оруулһан юм. Доржи тэндэ шэнэ нүхэдэйнгөө дунда бэлиг шадабаряараа онсо илгаран гараһан байгаа. Гурбан жэлэй үнгэрһэн хойно һургууляа амжалтатайгаар дүүргэжэ, гурбан бурят хүбүүдтэй хамта нэгэдэхи Казанска гимназида һурахаар эльгээгдээ һэн.

Доржын аба Банзар Боргоновой образынь дутуугаар харуулагдана гэжэ һанахаар. Уранзохёолшо тэрээниие газаа талаһаань зураглаад лэ, һанал бодолыень эли тодоор харуулнагүй. Доржын хэлэһэнэй ёһоор тэрэнэй эхэ—Цоли хадаа эгээн сэбэр, эгээл ухаантай ба илдам зулты эхэнэр байһан юм. Зүгөөр тус романай сюжет cooһoo тэрэ юундэшьеб гаргагдашанхай.

Мүн тэрэшэлэн Доржые монгол үзэг бэшэгтэ һургаһан Хэшэгтэ үбгэн гансал романай эхиндэ харуулагдаад, саашадаа үгы болошоно. Тиин һүүлдэ үхибүүдые Казань абаашахын тула бии болоно.

Ангиин тэмсэлэй хурсадалгые уранзохёолшо зүбөөр харуулжа, үгытэйшүүл ба Үшөөтын баяд ноёдуудай хоорондохи тэмсэлые элирхэйлнэ.

Удаан саг соо зуд болоһоной һүүлээр тосхоной адуу малнуудынь барандаа шахуу үхэшэнэ, улад зон үлэн хооһоор байха баатай болоно. Үгытэйшүүл нимэ бэрхэшээлтэй байдалда ороходоо уур сухалаа хүрэжэ, гүрэнэй амбарта байһан таряа талхые өөһэд хоорондоо хубаажа абаха гэжэ шиидэнэ. Тэндэ хадагалаатай байһан талхые баяшуул үрибэ гэжэ мэдэхэлээрээ, тэдэнэр Мархансайн амбар тээшэ шэтлэн ошонод. Үгытэйшүүл Мархансайе барижа сохёод, амбарайнь үүдые эмдэнэ. Тиихэдэнь тэрэ өөрынгөө амбарһаа гушан мэшээг талха гаргажа, гүрэнэй амбарта үгэнэ. Тэрэнь үгытэйшүүлдэ хубаажа тараагдана.

Ород ба бурят-монгол арадуудай хоорондо үни холоһоо хойшо батажаһан хани барисаан роман соо зүбөөр тайлбарилан харуулагдана. Ородой культуратай Доржи Банзаровай танилсажа эхилһэниинь мүн лэ шадамараар зураглагдана. Ородуудтай Доржи хүбүүнэй тон түрүүшээр танилсажа байһаниие уранзохёолшо илангаяа тодоор харуулжа шадаа. Сүлэлгэдэ ерэһэн Степан Тимофеевичын бүлэ Доржын түрэһэн нютаг Үшөөтэ тосхондо зөөжэ ерэнэ. Энэ бүлынхид Эрдэмтэ, Үхинхэн, Холхой болон нютагай бусад бурядуудые таряа тарижа, түмэр дархалжа һургана. Степанай гэртэ ородоор хөөрэлдэхые Доржи түрүүшынхеэ шагнажа, ехээр һонирхоно. Доржи хүбүүн энэ айлайда ород үзэг бэшэгтэ һуралсажа эхилнэ. Доржын нүхэр Алексей Аносов Кяхтынород-монгол училищида хамта һуража байхадаа, ород арад тухай, Суворов, Державин, Пушкин тухай, ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн һонирхолтой номууд тушаа саг үргэлжэ хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Нүхэрэйнгөө туһаламжаар Доржи

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

*) Ч. Цыдендамбаев. Банзарай хүбүүн Доржи. Роман. М. Степанов ород хэлэн дээрэ авторшалан оршуулба. Иркутск, Областной хэблэл, 1952 он. 340 хуудаһа.

КИНО

„Максимка“*)

Манай республикын кинотеатрнуудай экранууд дээгүүр «Максимка» гэжэ уранһайханай шэнэ фильм харуулагдажа байна.

Энэ фильм доторород ороной матросуудай болон ородой флодой һайн һайхан уг заншал тухай хэлэгдэнэ. Тэдэнэй эрхим түлөөлэгшэдынь хаанта засагай үедэ үндэһэ яһанай илгаа гаргаха, хүниие доромжолхо ба богоолшолхо ябадалые үзэн ядадаг байгаа. Энээниень тус фильм харуулна.

Түрүүшын кадрнуудай үзэгдэхэдэ, заха хизааргүй ехэ уһан далайн хүсэтэ долгиёо эбхэрүүлэн байхань харагдана. «Богатырь» гэжэ ородой корвет урда зүгые шэглэн уһан далайгаар тамарна. Нюдэнэй үзүүртэ танигдаагүй кораблиин үзэгдэхэдэ, судна дээрэ ябаһан зонууд һэрэмжэтэйгээр ажаглана. Энэнь «Бетси» гэжэ американска наймаанай бриг байба.

Тус бригэй дохёо үгэхэгүйдэнь, американецууд хууляар хорижмологдоһон наймаа хэжэ ябана гээшэ ха гэһэн һэжэг корведэй капитанай сэдьхэлдэ түрэнэ. Үнэхөөрөөшье американска бригэй трюмдэ хэдэн олон негрнүүд зобожо ябаһан байба. Энэ үедэ «Богатырь» корведэй капитан «Бетси» гэжэ бригые хүсэжэ, хэһээхэ гэһэн захиралта үгэнэ. Яахадааб гэхэдэ, уласхоорондын конвенциин ёһоор, богоолнуудые наймаалха ябадал огтолон хоригдонхой байгаа. Баригдаһан зониие үлгэжэ алаха хүрэтэр хэһээхэ эохэ судньш капитануудта үгтэнхэй байба. Уданшьегүй гэнтэ шанга һалхин буужа, хоёр үдэрэй турша соо намдабагүй. Һалхинай аалидахалаар, корведэйхидэй ажаглахада, уһан соо нэгэ хүн арбаганаһаар шэнгэжэ байба. Уданшьегүй баркас буулгагдажа, лейтенант Горелов түрүүтэй матросууд хүнэй тамаржа ябаһан зүг тээшэ шэглэн ошоно...

Ингэжэ бишыхан негр хүбүүн американска бригһээ ородуудай гарта ороно. Тэрэ хүбүүн танигдаагүй хүнүүдэй дунда ороһондоо ехээр айна, сошордоно. Ородой матросууд негр хүбүүндэ түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, энэрхы урихаар хандана. Тэдэнэр негр хүбүүнтэйгээ сугтаа эдеэлнэ, наадана.Ородуудай дундаһаа наһатайшаг матрос Лучкин тэрэ хүбүүндэ илангаяа ехээр дурлана, тэрэниие өөрынгөө хүбүүн болгон үргэжэ абаад, хүмүүжүүлхые ехэтэ оролдоно. Бишыхан негртэ матросуудай хэды урин зулгыгаар хандабашье, урдань иимэ юумэ үзөөгүй байһандаа тэрэ хүбүүн даб гэһээр этигэнэгүй. Харин дадал болоходоо: би аба эжытэйб, хани нүхэдтэйб, Максимка гэжэ нэрэтэйб гэжэ тэрэ ойлгожо эхилнэ.

Саашадаа негр хүбүүн Лучкин хоёрой хайшан гэжэ бэе бэедээ улам дүтэ болоһые, Максимкын хайшан гэжэ ородой флодой юнг болоһые зал дотор һуугаашад сэдьхэлээ хүдэлгэн харана.

Артист С. Курилов «Богатырь» гэжэ корведэй капитанай ролиие наадахадаа, тэрэ үеын түрүү үзэл бодолтой ба үнэхөөрөө арюун сэдьхэлтэй хүнэй образые харуулжа шадаһан байна. Залуу артист Е. Тихонов лейтенант Гореловой ролиие мүн лэ һайнаар наадана.

Артист Б. Андреев фильмын гол герой болохо матрос Лучкинай образые шадамар бэрхээр харуулна. Тэрэ хадааород хүнэй шэнжэ шанарые, абари зангые үнэншэмэ зүбөөр гаргана.

Максимкын ролиие наадаһан архангельска һурагша Толя Бовыкин үнэн зүбөөр, тон простойгоор, бодото дээрээ боложо байһан мэтээр харуулна.

«Максимка» гэжэ фильм хадаа амиды хүнүүдээр наймаа хэжэ ашаг олзо олодог американска гангстернуудай шэрүүн хэрзэгы абари зангые элишэлэн харуулна. Энэ фильм хадаа Америкын Холбоото Штадуудта мүнөө үедэ байгаа негрнүүдые дарладаг, Линчын сүүдээр тэдэниие аладаг ябадалые мүн лэ ехэ хүсэтэйгөөр гэмнэнэ.

XIX зуун жэлэй ородой түрүү уранзохёолшо К. Станюковичын зохёоһон рассказай удхаар энэ фильм найруулагдаһан байха юм. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэжэ байгаа манай Далайн-Сэрэгэй флодой матросуудай үбгэ эсэгэнэр тухай энэ патриотическа фильмые манай республикын ажалшад ехээр һонирхон хараха байна.

И. Бальдирос.

*) «Максимка» гэжэ үнгэтэ уранһайханай фильмые Киевскэ киностуди 1952 ондо гаргаба. Сценариинь Г. Колтунов бэшээ. Фильмые В. Браун табиба. Главна операторынь А Мишурин.

Бичурын аймагай Шэбэртын долоон жэлэй һургуулида

Комсомолецуудай конференци

«Нүхэр Сталинай хуряангы биографи» гэһэн темээр конференци үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ 40 гаран хүн хабаадалсаба.

Арадай агуу ехэ вождь нүхэр И. В. Сталинай ажал-ябуулга тухай 7-дохи классай отличник Данзан Доржиев дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Эдир технигүүдэй кружок

Эдир технигүүдэй кружогто орогшод элдэб машинын моторнуудые ба бусад зүйлнүүдые шудалжа байна. Энээниие шудалһанайнгаа һүүлээр тэдэнэр машинануудые жолоодохо ба электрическэ түхеэрэлгэнүүдые хэхэ шадабаритай болохо юм.

Эстафетэ болобо

Һаяхан болоһон сапын эстафетэдэ 30 гаран һурагшад хабаадалсаба. Хүбүүд 3 ба басагад 2 километртэ урилдааһан байна.

Эндэ В. Очиров, К. Банзаров, С. Дармаева, Д. Ханмчикова гэгшэд түрүүлжэ ерээ.

П. Самажапов.

БАНЗАРАЙ ХҮБҮҮН ДОРЖИ*)

(Түгэсхэл)

уездэнэ училишиин библиотекэһээ ном абажа уншадаг болоно.

Уранзохёолшо Доржи Банзаровай һанал бодолдо А. С. Пушкинай зохёолой нүлөө үзүүлһые харуулха гэжэ Ч. Цыдендамбаев оролдоно. Зүгөөр энээндэ нэгэ зарим алдуу гаргана. Юуб гэхэдэ, 1831 ондо бэшэгдэһэн А. С. Пушкинай «Поп тухай ба тэрэнэй зарса Балда тухай үльгэр» гэһэн зохёол 1887 он болотор хэблэгдээгүй байһан тулада холын Кяхтада ерэжэ шадахагүй байһанинь элитэ. Харин энэ номые Доржи Банзаров уншаа гэжэ Ч. Цыдендамбаев бэшэнэ.

Доржи Банзаровай ухаан бодолдо ородой түрүү интеллигенциин прогрессивнэ нүлөө үзүүлһые уранзохёолшо шухалашалан тэмдэглэнэ. Энэнь илангаяа Николай Александрович Андреевтэй Доржи Банзаровай уулзажа хөөрэлдэһэн дээрэһээ элеэр харагдана.

Доржи бурят арад тухай инаг дурлалай үгэнүүдые дуулаад байхадаа, энэ хүниие үнэхөөрөө Н. А. Бестужев гэжэ һанана. Багша Андреевэй хэлэһэн үгэ, хэлэ бэшэгээр заадаг Владимир Яковлевичтэй дүтэ танилсалга ба «Алдарта Байгал, арюухан далай» гэжэ дуунай автор, тоо бодолгын багша Дмитрий Павлович Давыдовтай танил тала болоһон ябадал — элэ бүгэдэ Бурят-Монголой эрдэмтын һанал бодолой хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлһэниинь элитэ.

Роман соо байгаалиие зураглан харуулга мүн лэ һайшаалтай байна. Сарабдын ба Баян-Зурханай хормойдо нэмжыһэн үргэн уужам тала дайдада хони ямаадай һүрэглэн бэлшэхэнь хүнэй нюдэндэ харагдахадал гэнэ. Зунай аяма халуун, ган гасуурай үе ба үбэлэй ехэ зуд тухай бэшэгдэһэн хуудаһануудые хүнүүд сэдьхэлээ хүдэлгэн уншаха байна.

Зохёол соо бии байһан композиционно дутагдалнуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Автор зарим газартань геройнуудайнгаа абари зангые, сэдьхэл зүрхэнэйнь һанал бодолые бүхы талаһаань харуулжа үшөөл шаданагүй.

Энэ романиие бурят-монгол хэлэнһээ ород дээрэ М. Степанов оршуулаа. Зарим стилистическэ дутагдалнуудтай байбашье, энэ номой оршуулга юрэнхы дээрээ гэмгүй һайн. Энэ амжалтые оршуулагша хайшан гээд түйлааб гэхэдэ, тэрэ хадаа автортай нигта барисаатайгаар хүдэлмэрилһэн байха юм.

Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржи» гэжэ романай хэблэгдэһэн ушар хадаа Бурят-Монголой литературада ехэхэн нэмэри болоно. Бурят-монгол арадай түүхые үнэн зүбөөр ба уран хурсаар харуулһан энэ номые уншагшад ехэтэ һонирхон уншаха байна.

Н. Шаракшинова.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн Политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 3. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн Политическэ комитет үсэгэлдэр корейскэ асуудалые шэнээр зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Кубагай, Бельгиин, Эквадорой түлөөлэгшэд үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, США-гэй түлөөлэгшэ Лоджын хэһэн хардалгата мэдүүлгые дэмжэһэн байна.

Советскэ Союзай делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинский үдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК, мартын 4. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн Политическэ комитет мартын 3-най үдэр корейскэ асуудалые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

Голландиин ба Перугай түлөөлэгшэд корейскэ асуудалаар Советскэ Союзай баримталһан хараа бодол тушаа США-гэй делегадай хэһэн хардалгата мэдүүлгые дэмжэн үгэ хэлээ.

Перугай делегадай үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, түрүүлэгшэ хадаа ораторнуудай список мартын 4-нэй үдэшэ дүүрэхэ юм гэжэ һануулба. Энээгээр Политическэ комитедэй заседани дүүрэө. Удаадахи заседани мартын 4-дэ болохо байна.

Албаниин ба Польшын хоорондо эд бараа андалдан абалсаха тухай хэлсээн баталагдаа

ТИРАНА, мартын 4. (ТАСС). 1953—1955 онуудта эд бараа андалдан абалсаха ба түлэхэ тухай хэлсээн Албаниин Арадай Республикын ба Польско Арадай Республикын хоорондо Тиранада баталагдаба.

Албани Польша руу битум, нефть, тамхи ба бусад товарнуудые эльгээхэ байна. Польша Албанида паровозууд, вагонууд, нүүрһэнэй промышленностьда хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ, текстильнэ зүйлнүүд, эмүүд ба бусад зүйлнүүдые үгэхэ юм.

Хоёр ороной хоорондо научно-техническэ хани харилсаа байгуулха тухай протокол тэрэшэлэн баталагдаа.

Польшодо электрическэ промышленность хүгжэнэ

ВАРШАВА, мартын 1. (ТАСС). Дайнай урда тээхи Польша электроэнерги үйлэдбэрилхэ талаар Европын оронуудай дунда һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ байһан юм.

Арадай Польша дотор орониие электрификацилгада угаа ехэ анхарал хандуулагдана. Арадай засагай оршожо байгаа жэлнүүдтэ электроэнерги үйлэдбэрилгэ дайнай урда тээхи үеынхитэй сасуулхада 4 дахинһаа үлүүгээр ургаба. Эгээн шэнэ техникээр түхеэрэгдэһэн томо электростанцинууд тус орон дотор байгуулагдаа.

Үнгэрһэн жэлдэ электростанцинуудай хүсэ 1936 онойхитой сасуулхада 13 дахинһаа үлүүгээр ургаба.

Советскэ Союзай заводууд арадай Польшодо ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Тэдэнэр машинанууд, электротехническэ түхеэрэлгэ, автоматическа жолоодолготой турбогенераторнуудые үгэбэ.

Сталинварошска домнын барилгашадай ажалай үүсхэл

БУДАПЕШТ, мартын 4. (ТАСС). Венгерскэ арад Венгриие сүлөөлһэн үдэр—апрелиин 4-нэй үдэрые угтажа байна. Сталинварошска домнын барилгашадай коллектив «Сүлөөлэлгын үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай неделиие» мартын 20-һоо апрель 4 хүрэтэр үнгэргэхэ гэжэ шиидээ.

Венгриин ажалай партиин будапештскэ городской комитет Сталинварошска домнын барилгашадай үүсхэлые һайшааһан ба тэрээниие Будапештын бүхы ажалшадые үргэнөөр дэмжэхэ гэжэ уряалһан байна.

Будапештскэ предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд ба албахаагшад энэ үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Будапештскэ станок байгуулгын заводой ажалшад 1-дэхи кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялга абаа.

Анри Мартэниие сүлөөлхэ!

ПАРИЖ, мартын 4. (ТАСС). «Юманите» газетэ «Анри Мартэниие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй информационно комитедые» Франци дотор байгуулһан тухай мэдээсэнэ. Тус комитет манифест толилоо. «Анри Мартэниие сүлөөлхэ зорилгоор политическэ ба шажанай элдэб үзэл бодолтой хүнүүд» тус комитедые байгуулаа гэжэ манифест соонь хэлэгдэнэ.

Берлинэй французска секторэй комендант генерал Мансо-Демьо Берлиндэхи СКК-гэй түлөөлэгшэ С. А. Деньгиндэ бэшэг эльгээбэ

БЕРЛИН, мартын 4. (ТАСС). Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүү байлдаануудта наһа бараһан «Норманди-Неман» авиаполкын французска 11 лётчигуудай хүүрэй яһые французска засагаархидта советскэ түлөөлэгшэдэй дамжуулан үгэһэн баяр ёһолол Берлиндэ февралиин 28-да болоо гэжэ мэдээсэгдэһэн байгаа.

Баясхалангай тэмдэг болгон Берлинэй французска секторэй комендант генерал Мансо-Демьо Берлиндэхи Советскэ Контрольно Комиссиин түлөөлэгшэ С. А. Деньгиндэ бэшэг эльгээгээ. Тэрээн соонь, тусгаарлабал, иигэжэ хэлэгдэнэ:

Зүүн фронт дээрэ болоһон байлдаануудта наһа бараһан «Норманди-Неман» авиаполкын французска 11 лётчигуудай хүүрэй яһые французска засагаархидта дамжуулан үгэһэн баяр ёһололой болоһон удаадахи үдэртэ би советскэ засагаархидай ба Советскэ Армиин түлөөлэгшэдэй хэһэн ехэ хүндэлэлэй түлөө үнэн зүрхэнэйнгөө баяр баясхалангые танда өөрөө мэдүүлхэ хүсэлтэй байнаб.

Хамтадаа тэмсэһэн манай нүхэдтэ үзүүлһэн ехэ хүндэлэл һүр жабхалантай байгаа, энэнь намайе ехээр баярлуулаа, Берлиндэхи французска сэрэгүүдые ехээр баярлуулаа.

Болгариие ородой сэрэгүүдэй сүлөөлһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани Софида болоо

СОФИ, мартын 3. (ТАСС). Болгариие турецкэ богоолшололгоһоо ородой сэрэгүүдэй сүлөөлһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Крыстю Сарафовай нэрэмжэтэ арадай театр соо мүнөө үдэшэ болобо. Столицын ажалшад, наукын ба культурын элитэ ажалябуулагшад, болгаро-советскэ обществонуудай союзай табадахи сессиин делегадууд, арадай демократиин оронуудай дипломатическа түлөөлэгшэд тус суглаан дээрэ байлсаба.

Болгарска коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь, Болгариин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Вылко Червенков, Болгариин коммунистическэ партиин ба правительствын хүтэлбэрилэгшэд, СССР-һээ Болгарида байгаа посол М. Ф. Бодров, Шипкые хамгаалаад амиды үлэһэн гансахан хүн—болгарска герой Крыстю Попов, ороной олонниты элитэ ехэ ажал-ябуулагшад суглаанай президиумдэ һууба.

Нүхэр Сталин түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК хүндэтэ президиумдэ һунгагдаба.

БКП-гэй ЦК-гэй секретарь Енчо Стайков Болгариие сүлөөлһөөр 75 жэлэй ой тухай элидхэл хэбэ.

Сугларһан хүнүүд И. В. Сталинда эльгээхэ амаршалгын телеграммые нэрьемэ, удаан замхашагүй альгаташалган доро баталан абаа.

Болгариие турецкэ дарлалтаһаа сүлөөлһөөр 75 жэлэй ойе болгарска арад баяртайгаар тэмдэглэбэ

СОФИ, мартын 4. (ТАСС). Турецкэ дарлалтаһаа оронойнгоо сүлөөлэгдэһөөр 75 жэлэй ойе болгарска арад советскэ арадта гүн гүнзэгы баяр баясхалан хүргэн тэмдэглэжэ байна.

Энэ гайхамшагта ойдо зорюулагдаһан богони митингнүүд үсэгэлдэр Софиин предприятинууд ба эмхи зургаануудта болобо. Болгариие сүлөөлхын түлөө ами наһаяа үгэһэн ородой сэрэгшэдые ёһолон хүндэлхын тула тэдэнэй памятнигуудта олон мянган хүн ерээ. Олон веногууд, тэрэ тоодо арадай суглаанай президиумһээ, арадай залуушуулай Димитровскэ союзай ЦК-һаа, министерствонуудһаа, олониитын организацинуудһаа, БКП-гэй Софийска городской комитедһээ, столицын олон предприятинууд ба эмхи зургаануудһаа, Арадай армиин сэрэгшэд ба командирнуудһаа веногууд табигдаа.

Плевна городто ородой геройнуудта зорюулагдаһан памятнигай дэргэдэ олон венок табигдаба. Маршал Толбухинда табигдаһан памятнигай үбэр талада веногууд тэрэшэлэн табигдаа.

Олон хүнүүдэй хабаадалгатай митинг Пловдивта болобо. Тэрэнэй дүүрэһэнэй һүүлээр ажалшад Сүлөөгэй дободо ошожо, өөрынгөө сүлөөлэгшэдэй дурасхаалые ёһолон тэмдэглээ.

Агууехэ Сталинай нэрээр нэрлэгдэһэн городто баярай суглаан болобо. БКП-гэй окружной комитедэй секретарь Н. Минчев Болгариин национальна бэеэ дааха байдалай түлөө, ородой сэрэгүүдэй ба болгарска арадай тэмсэл тухай элидхэл хэбэ.

Наһа бараһан баатарнуудай хүүрэй дэргэдэ, памятнигуудай дэргэдэ ехэ митингнүүд Ловеч, Стара-Загора городуудта, Шипкэдэ байдаг памятнигай дэргэдэ ба бусад газарнуудта болоһон байна.

1877 ондо Плевна шадар наһа бараһанород сэрэгүүдэй памятнигай дэргэдэ венок табигдаа

Болгариие турецкэ дарлалтаһаа ородой сэрэгүүдэй сүлөөлһөөр 75 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Болгариин Арадай Республикын онсо ба бүрин эрхэтэ посол С. Благоева 1877 оной ноябриин 28-да Плевнын дэргэдэ болоһон байлдаануудта наһа бараһан ородой сэрэгүүдтэ табигдаһан памятник дээрэ венок табиба.

Венок табиха үедэ Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Р. Дамянов, Москвадахи болгарска посольствын гэшүүд ба сотруднигууд байлсаба.

(ТАСС).

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, мартын 2. (ТАСС). Арадай армиин соединенинууд ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командованиин мүнөөдэр дамжуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 3 самолёт унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, мартын 4. (ТАСС). Арадай армиин соединенинууд ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд американо-английска интервентнүүдтэ болон лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад мүнөөдэр дайсанай 2 самолёт унагаагаа.

КНДР-гэй герой сержант Ким Сен Чжин

ПХЕНЬЯН, мартын 4. (ТАСС). Энэ оной январиин 8-най үдэр советскэ солдат Александр Матросовой хэтэ мүнхын габьяа дабтаһан ефрейтор Ким Сен Чжиндэ КНДР-гэй геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын арадай Верховно суглаанай президиумэй указ газетэнүүдтэ толилогдоо. Американска хүндэ пулемёдые сээжээрээ хаажа, буугай һомоор 11 дахин шархатаһан Ким Сен Чжиниие өөрынь нүхэд абараа. Мүнөө Ким Сен Чжин Арадай армиин Н-скэ госпитальдо аргалуулжа байна.

Ким Сен Чжин Дюнхвачери деревниин таряашанай хүбүүн юм гэжэ «Минчжу Чосон» газетэ мэдээсэнэ. Американска интервентнүүд тэрэнэй түрэлхидые 1950 оной намар буудан алаһан ба галдаһан юм. Арадай армида һайн дураараа мордоод, Ким Сен Чжин эрэлхэг зоригтой патриот ба сэрэгшэ байһанаа харуулба, 1951 оной декабриин 18-да Корейн ажалай партиин зэргэдэ абтаба.

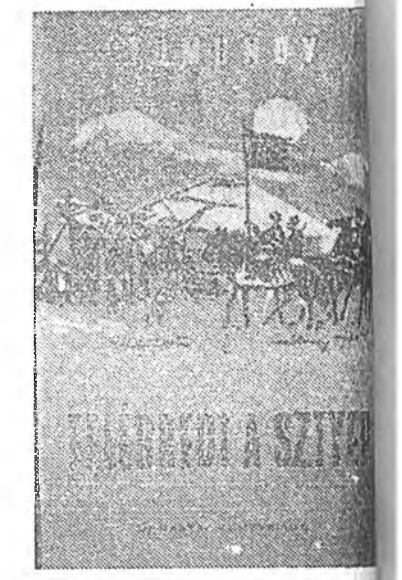

Манай бурят-монгол арадай ма[...] уранзохёолшо Ж. Тумуновай «Но[...] һэриһэн тала» гэжэ роман венг[...] хэлэн дээрэ оршуулагдажа, Буда[...] городто 10 мянган экземпляр т[...] тайгаар хэблэгдэбэ.

Энэ номой гадарта партизану[...] уулзалга зураатай.

В. Шитиковэй ф[...]

Героическа арада[...] тэмсэл тухай тем[...] конференци болоб[...]

Һаяхан Горькиин нэрэмжэт[...] публиканска библиотекэдэ «К[...] тэмсэнэ» гэһэн темээр уншагш[...] конференци болобо. Конферен[...] библиотекын директор нүхэр [...] рошниченко элидхэл хэһэн б[...] «Бүхы прогрессивнэ хүн түр[...] героическа корейскэ арадые [...] болохоор дэмжэнэ,—гэжэ эли[...] шэ хэлэбэ.—Бүхы оронуудай [...] дууд американска империалист[...] дай Корейдэ хэжэ байһан бул[...] ралгын дайнда эсэргүүсэн, эд[...] тэйгээр тэмсэнэ. Корейдэ бо[...] байһан дайе дары болюулхые [...] нэр эринэ».

Өөрынгөө эхэ ороние амери[...] английска империалистнуудһаа [...] лөөлхын түлөө корейскэ ар[...] болон Хитадай арадай һайн[...] танай героическаар тэмсэжэ ба[...] тухай, энэ тэмсэлдээ тэдэнэрэй [...] ха байһан тухай уншагшад [...] раева, Домышев, Герасимова, [...] лубева, Воропаева болон [...] үгэ хэлэбэ.

Д. Жар[...]

Дондок Ринчиновэй түр[...] нютагта

Һаяхан БМАССР-эй габьята[...] тист Цырен Шагжин урданай [...] Дондок Ринчиновэй нютагайхи[...] уулзаба. Дондок Ринчинов П[...] вальскитай сугтаа Азиин, М[...] лой, Хитадай ба Түбэдэй [...] дайдаар, хада уулаар аянша[...] юм.

Энэ уулзалгые Кударын ай[...] Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой [...] тийна организациин секр[...] нүхэр Ранжуров эмхидхэһэн б[...] «Пржевальский» гэжэ кинок[...] нада Дондок Ринчиновэй р[...] наадаһан тухайгаа Цырен [...] жин сугларагшадта хөөрэжэ [...] Фильмын хайшан гэжэ байгу[...] даһан тухай Цырен Шагжинай [...] рэхэдэ, колхознигууд ила[...] ехээр һонирхоһон байна.

Цырен Шагжинай хөөр[...] дүүргэхэдэ тэрээндэ нэгэ наһа[...] үбгэн дүтэлжэ ерээд иигэжэ [...] дуулбэ:

—«Би мүнөө 78 наһатайб, х[...] наһанда энэ үдэр ехэ ба[...] үдэр мүн. Абымни рольдо наа[...] найтнай түлөө танда баяс[...] хүргэнэб».

Энэ үбгэн Дондок Ринчи[...] хүбүүниинь байба.

Уулзалгын һүүлээр Дондок [...] чиновэй нютагайхид Бурят-М[...] лой драмын театрын артистну[...] табиһан «Хоёр һайдуудай» з[...] гэжэ зүжэг хараба.

Ц. Ринчи[...]

Хоёр һарын түсэб дүүргэбэ

КУРУМКАН. Дэрээнэй хүд[...] магазиниие даагша Ш. Да[...] үргэн хэрэглэлэй эд бара[...] ажалшадые гүйсэд хангахын т[...] хододоо оролдоно. Эд бараа х[...] даха февраль һарынгаа түс[...] тэрэ хоёр дахин үлүүлэн дүүр[...]

Д. Ламажа[...]

Редакторай орло[...]
Д. Л. ЛОБСАНО[...]

Адрес редакции: г. Улан Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов—6[...] культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем —11-05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00486. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.0[...]